

อำนาจฟ้อง กับการคิดดอกเบี้ย เบี้ยปรับ และการบังคับชำระหนี้ค้ำประกัน จำนอง

โดย พิสิฐ ธรรมกุล *

การกำหนดดอกเบี้ยผิดนัดลดลงหรือเพิ่มขึ้น : เบี้ยปรับ

คำว่า “ เบี้ยปรับ ” แม้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่มีคำนิยามกำหนดความหมายไว้เป็นการเฉพาะ แต่เบี้ยปรับอาจมีความหมายตามนัยของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๗๙ ถึง ๓๘๒ คือ

- ๑) ข้อตกลงที่ลูกหนี้สัญญาแก่เจ้าหนี้ว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งเป็นเบี้ยปรับเมื่อตนไม่ชำระหนี้ หรือไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องตามสมควรเมื่อลูกหนี้ผิดนัด (มาตรา ๓๗๙)
- ๒) ข้อตกลงที่ลูกหนี้รับว่าจะชำระหนี้เงิน หรือหนี้อื่นๆเมื่อลูกหนี้ผิดนัด (มาตรา ๓๘๒)
- ๓) ข้อตกลงที่สัญญาว่าจะชำระหนี้กระทำการ หรืองดเว้นกระทำการเมื่อตนไม่ชำระหนี้หรือไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องตามสมควรเมื่อลูกหนี้ผิดนัด (มาตรา ๓๘๓ วรรคสอง)

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากความหมายดังกล่าวประกอบแนวคำพิพากษาฎีกาแล้ว คำว่า “ เบี้ยปรับ ” จึงแปลความหมายได้ว่า ข้อตกลงใดๆที่ลูกหนี้ตกลงจะชำระเมื่อผิดนัดไม่ว่าเป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อย่างอื่นตามสัญญา(ฎีกา ๑๕๑๐๗/๒๕๕๘ , ๔๒๙๐/๒๕๖๖ , ๔๕๐/๒๕๖๗ , ๘๘๕/๒๕๖๗ ฯลฯ) หรือค่าเสียหายที่ตกลงไว้ล่วงหน้า หรือที่ตกลงให้ชำระหนี้โดยทำกร่าง การกระทำการ หรืองดเว้นกระทำการ หรือให้ผลตอบแทนที่ตกลงว่าจะชำระเมื่อลูกหนี้ผิดนัด (ฎีกา ๑๓๒/๒๕๖๗ , ๑๔๖๕/๒๕๖๕ , 3549/2565 ฯลฯ) หรือเงินมัดจำที่ได้มอบให้ในวันทำสัญญา หรือเงินประกันที่คู่สัญญาอีกฝ่ายมีสิทธิที่จะรับได้ตามสัญญา (ฎีกา ๑๕๗๔ /๒๕๖๖ , 2139/2565) รวมทั้งข้อตกลงล่วงหน้าให้เจ้าหนี้คิดดอกเบี้ยดอกทบต้นได้เมื่อลูกหนี้ผิดนัด (ฎีกา ๑๓๐๑/๒๕๖๖ , ๓๒๙๐/๒๕๖๖ ฯลฯ) ตลอดจนการเสียค่าตอบแทนเพิ่มตามประกาศของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติที่กำหนดให้ผู้ผิดเงื่อนไขต้องเสียค่าตอบแทนเพิ่มก็เป็นเบี้ยปรับตามกฎหมายตาม ป.พ.พ. มาตรา 379 เมื่อสูงเกินส่วน ศาลย่อมมีอำนาจลดลงเป็นจำนวนพอสมควรได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 383 วรรค

หนึ่ง (ฎีกา 4781/2565 มติที่ประชุมใหญ่ ฯลฯ) แต่ที่สำคัญผลประโยชน์ตอบแทนหรือดอกเบี้ยตามที่ตกลงกัน ต้องไม่ใช่ผลประโยชน์ตอบแทนที่เจ้าหนี้มีสิทธิได้รับอยู่แล้วก่อนลูกหนี้ผิดนัด แม้จะเป็นอัตราที่สูงก็ตาม(ฎีกา 4587/2565) หรือเป็นค่าเสียหายตามกฎหมายที่กำหนดไว้ชัดเจน หรือค่าเสียหายที่เป็นเงินเพิ่มตามกฎหมาย กรณีดังกล่าวนี้ไม่ถือเป็นเบี้ยปรับ เช่น ดอกเบี้ยตามสัญญาจ้างหรือตัวสัญญาใช้เงินหรือขายลดตัวเงินที่มีสัญญา กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้แยกต่างหากชัดเจน (ฎีกา1127/2563 , 6292/2555) ย่อมบังคับเป็นไปตามข้อตกลงไม่ถือเป็นเบี้ยปรับ (ฎีกา 9494/2552, 894/2540 ฯลฯ) หรือข้อตกลงในสัญญาที่เป็นเพียงการนำเงื่อนไขตามหลักกฎหมายมาระบุไว้ในสัญญา เช่น ข้อตกลงที่จำเลยซึ่งเป็นผู้สุ่ราคาคนเดิมต้องรับผิดชำระราคาส่วนที่ขาด ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๕๑๖ เป็นการกำหนดจำนวนไว้แน่นอนแล้วว่าเป็นส่วนต่างระหว่างราคาของผู้สุ่ราคาคนเดิมเสนอกับราคาที่ขายได้ในครั้งหลังตามกฎหมายย่อมไม่เป็นเบี้ยปรับ (ฎีกา 2882/2563 , 6662/2558) หรือเบี้ยปรับหรือเงินเพิ่มอันเนื่องมาจากเจ้าของร่วมในอาคารชุดผิดนัดไม่ชำระค่าใช้จ่ายส่วนกลางภายในกำหนดที่ตาม พ.ร.บ. อาคารชุดฯ มาตรา ๑๘/๑ ** กำหนดไว้ชัดเจนให้เป็นส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายส่วนกลาง จึงถือว่าไม่เป็นเบี้ยปรับที่ศาลจะปรับลดลงได้ (ฎีกา ๓๓๙๖/๒๕๖๕, ๕๑๙๓-๕๒๐๘/๒๕๖๑) และกรณีถ้าการผิดนัดต้องมีการบอกกล่าว ทวงถามก่อน ตามป.พ.พ.มาตรา ๒๐๔ วรรคหนึ่ง แต่ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีการบอกกล่าวทวงถามที่แสดงให้เห็นว่าลูกหนี้หรือจำเลยผิดนัดเมื่อใด ศาลฎีกาแปลความว่าอย่างน้อยถือว่าลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดนับแต่วันฟ้อง (ฎีกา 7028/2561) ดังนั้น กรณีนี้ลูกหนี้จึงต้องรับผิดดอกเบี้ยผิดนัดนับแต่วันฟ้อง(ฎีกา 2972/2565, 961/2566, 757/2567) ที่อาจถือเป็นเบี้ยปรับได้

เมื่อหลักสำคัญของการเรียกเบี้ยปรับล้วนเป็นเรื่องที่เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกได้เมื่อลูกหนี้ผิดนัด ดังนั้นโดยสภาพเบี้ยปรับที่เป็นดอกเบี้ย จึงเป็นดอกเบี้ยผิดนัดและถ้าจะเสียดอกเบี้ยแก่กัน แต่ในนิติกรรมที่ไม่มีข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ย หรือไม่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยชัดแจ้ง ต้องนำมาตรา ๗ วรรคสองและมาตรา ๒๒๔ มาใช้บังคับและจะต้องปรับเปลี่ยนดอกเบี้ยผิดนัดลดลงหรือเพิ่มขึ้น(ฎีกา ๑๗๘๘/๒๕๖๖) ซึ่งก็มีปัญหาว่าเบี้ยปรับที่เป็นดอกเบี้ยผิดนัดกรณีใดบ้างที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยลดลงหรือเพิ่มขึ้น ตามมาตรา ๗ วรรคสอง ซึ่งเดิมจะไม่มีปัญหาในทางปฏิบัติเพราะอัตราดอกเบี้ยผิดนัดตามมาตรา ๒๒๔ และมาตรา ๗ ก่อนแก้ไขเพิ่มเติมบัญญัติเพียงว่าให้มีอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปีแน่นอน ไม่ต้องปรับเปลี่ยนลดลงหรือเพิ่มขึ้นเหมือนกับตามมาตรา ๗ วรรคสองที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๖๔ แต่หลังมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขใหม่ พ.ศ. ๒๕๖๔ มีการแก้ไขดอกเบี้ยผิดนัดเป็นอัตราร้อยละ 5 ต่อปี หรืออัตราดอกเบี้ยใหม่ที่กระทรวงการคลังปรับเปลี่ยนโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาบวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปีตามมาตรา ๗ และมาตรา ๒๒๔ *** แต่ไม่กระทบถึงอัตราดอกเบี้ยในระหว่างช่วงเวลาก่อนที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ และมาตรา 7 ให้นำบทบัญญัติมาตรา 224 ที่แก้ไขใหม่ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยผิดนัดที่ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ ตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2564 มีผลใช้บังคับในวันที่ 11 เมษายน 2564 ส่งผลให้การกำหนดอัตราดอกเบี้ยผิดนัดที่ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ ตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน 2564 เป็นต้นไปต้องใช้อัตราใหม่ตามมาตรา ๗ วรรคสอง

ดังกล่าว (ฎีกา ๑๒๐๑/๒๕๖๗ , ๓๘๕๓/๒๕๖๖, 3296/2566, ๓๒๗๗/๒๕๖๖, 2844/2566 ฯลฯ) ดังนั้นกรณีที่ถูกหนีผิดนัด ตั้งแต่วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยผิดนัดในกรณีที่มีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดยกฎหมายอันชัดแจ้งทุกกรณี (แม้โจทก์ขอมาอัตราร้อยละ ๕ ต่อปี ที่ถือว่ามีความผิดนัดแล้ว) ต้องมีการปรับเปลี่ยนลดลงหรือเพิ่มขึ้นตามมาตรา ๗ วรรคสองที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยใช้ถ้อยคำต่อท้ายคำพิพากษาเสมอว่า “อัตราร้อยละ 5 ต่อปี หรืออัตราดอกเบี้ยใหม่ที่ปรับเปลี่ยนโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาบอกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี หรือให้ความหมายตามนัยของมาตรา ๗ วรรคสอง ”

แต่อย่างไรก็ดี ถ้าชัดเจนตามฟ้องว่า โจทก์ขอให้ปรับเปลี่ยนดอกเบี้ยสูงขึ้นหลังผิดนัด หรือหลังวันฟ้อง กรณีนี้ย่อมถืออยู่ในความหมายของคำว่าเบี้ยปรับที่กล่าวแล้ว และถ้าศาลใช้อำนาจตามปพพ.มาตรา ๓๘๓ ศาลย่อมมีดุลพินิจลดได้เสมอ แม้โจทก์เป็นธนาคารฯ แต่ต้องดูความสุจริตของโจทก์และข้อตกลงในสัญญาเป็นรายคดีว่ามีข้อตกลงว่าหลังผิดนัดยินยอมให้ผู้ให้กู้เรียกให้ชำระหนี้ทั้งหมดคืนพร้อมดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดในอัตราสูงสุดได้ทันที หรือเข้าหลักเกณฑ์ของค่านियามของคำว่าเบี้ยปรับดังกล่าว หรือไม่ ถ้าเข้าหลักเกณฑ์ศาลปรับลดได้

คำพิพากษาศาลฎีกา ๑๑๐๑/๒๕๖๖ โจทก์เรียกให้จำเลยทั้งหกชำระดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 18 ต่อปี ภายหลังจากจำเลยที่ 1 ผิดนัดไม่ชำระหนี้แก่โจทก์ เนื่องจากโจทก์อาศัยข้อตกลงระหว่างโจทก์และจำเลยที่ 1 ตามคำขอสินเชื่อ คำขอสินเชื่อธุรกิจ ประเภทวงเงินออกหนังสือค้ำประกัน คำขอและข้อตกลงยินยอมให้ธนาคารออกหรือต่ออายุหนังสือค้ำประกัน ที่ระบุว่า "หากโจทก์ได้รับความเสียหายใด ๆ ในการออกหนังสือค้ำประกัน ไม่ว่าจะเป็นการจ่ายเงินตามหนังสือค้ำประกัน ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายใด ๆ ตลอดจนค่าปรับต่าง ๆ จำเลยที่ 1 จะรับผิดชอบชำระหนี้คืนให้แก่โจทก์ทันทีพร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 18 ต่อปี หรือในอัตราสูงสุดที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้าได้ นับแต่วันที่โจทก์จ่ายเงินตามหนังสือค้ำประกันไปนั้น" ข้อตกลงดังกล่าวจะเห็นว่า โจทก์มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 18 ต่อปี จากจำเลยที่ 1 ได้ต่อเมื่อโจทก์ได้รับความเสียหายอย่างใด ๆ ในการออกหนังสือค้ำประกันจำเลยที่ 1 ข้อตกลงดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นการกำหนดค่าเสียหายไว้ล่วงหน้าในกรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้อันมีลักษณะเป็นเบี้ยปรับตาม ป.พ.พ. มาตรา 379 ซึ่งหากสูงเกินส่วน ศาลจะลดลงเป็นจำนวนพอสมควรก็ได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 383 วรรคหนึ่ง

แม้จำเลยทั้งหกขาดนัดยื่นคำให้การ แต่โจทก์ก็ยังมีหน้าที่นำสืบข้อเท็จจริง ให้ความตามฟ้อง ปัญหาว่าผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบในฐานะผู้ค้ำประกันตาม ป.พ.พ. มาตรา 686 เดิม หรือตามมาตรา 686 ตาม พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 ที่แก้ไขใหม่ หรือไม่เพียงใด ซึ่งเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลอุทธรณ์ภาค 9 มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้เองตาม ป.วิ.พ. มาตรา 142 (5) ประกอบมาตรา 246

จำเลยที่ 3 ทำสัญญาค้ำประกันก่อนวันที่ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 ใช้บังคับ แต่มาตรา 19 แห่งบทบัญญัติดังกล่าวบัญญัติว่า ในกรณีที่ลูกหนี้ผิดนัดนับแต่วันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ สิทธิและหน้าที่ของเจ้าหนี้และผู้ค้ำประกันให้เป็นไปตามมาตรา 686 แห่ง ป.พ.พ. ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ บทบัญญัติของมาตรา 686 ที่แก้ไขใหม่จึงต้องบังคับใช้กับสัญญาค้ำประกันที่ จำเลยที่ 3 ทำไว้กับโจทก์ด้วย

และกรณีนี้แต่ต้องชัดเจนตามข้อตกลงในสัญญาว่าหลังผิดนัดยินยอมให้ผู้ให้กู้เรียกให้ชำระหนี้ ทั้งหมดคืนพร้อมดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดในอัตราสูงสุดได้ทันที ถ้าเป็นการปรับเปลี่ยนอัตรดอกเบี้ยตามกฎหมายของโจทก์แม้สูงขึ้น ก็ถือไม่ได้ว่าเป็นเบี้ยปรับ ศาลใช้อำนาจปรับลดไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 4587/2565 แม้สัญญาค้ำประกันระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 จะทำขึ้นก่อน วันที่ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 ใช้บังคับ แต่ข้อเท็จจริง ปรากฏว่า จำเลยที่ 1 ชำระหนี้ไม่ตรงตามกำหนดเวลาและไม่ครบจำนวนที่กำหนดไว้ในสัญญาตั้งแต่ปี 2560 หลาย ครั้ง แต่โจทก์ไม่ได้บอกเลิกสัญญาหรือเรียกให้ชำระหนี้ทั้งหมดทันที โจทก์กลับรับชำระหนี้ไว้โดยไม่อึดเอื้อน ทั้งมี การงดคิดดอกเบี้ยผิดนัดระหว่างวันที่ 31 ธันวาคม 2560 ถึงวันที่ 30 มีนาคม 2561 แสดงว่า โจทก์และจำเลยที่ 1 ไม่ถือเอากำหนดเวลาและจำนวนเงินที่ต้องชำระตามสัญญาเป็นสาระสำคัญ จำเลยที่ 1 จะตกเป็นผู้ผิดนัดต่อเมื่อ โจทก์ได้ให้คำเตือนแล้วตาม ป.พ.พ. มาตรา 204 วรรคหนึ่ง เมื่อได้ความว่า หลังจากจำเลยที่ 1 ชำระหนี้ให้แก่ โจทก์ในวันที่ 2 พฤษภาคม 2561 จำเลยที่ 1 ไม่ชำระหนี้ให้แก่โจทก์อีก โจทก์จึงมีหนังสือบอกกล่าวทวงถามฉบับ ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2561 ให้จำเลยทั้งสองชำระหนี้ภายใน 7 วัน นับแต่วันได้รับหนังสือ จำเลยที่ 1 ได้รับ หนังสือนั้นแล้วเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2561 ครบกำหนดวันที่ 6 มิถุนายน 2561 แต่จำเลยที่ 1 ไม่ชำระ ถือได้ว่า จำเลยที่ 1 ผิดนัดในวันที่ 7 มิถุนายน 2561 จึงเป็นกรณีที่ลูกหนี้ผิดนัดภายหลังจากวันที่ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 ใช้บังคับ ซึ่งตามพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา 19 ให้สิทธิและหน้าที่ของเจ้าหนี้และผู้ค้ำประกันเป็นไป ตาม ป.พ.พ. มาตรา 686 ที่แก้ไขใหม่ ดังนั้น โจทก์ในฐานะ เจ้าหนี้จึงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมาตรา 686 วรรคหนึ่ง โดยมีหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ค้ำประกันเพื่อให้ทราบถึง การผิดนัดนั้นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ 7 มิถุนายน 2561 อันเป็นวันที่จำเลยที่ 1 ผิดนัด เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏ ว่า โจทก์มีหนังสือบอกกล่าวไปยังจำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 ให้ชำระหนี้ ซึ่งจำเลยที่ 2 และที่ 3 ได้รับเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2561 จำเลยที่ 4 ได้รับเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2561 จึงถือได้ว่า โจทก์ในฐานะเจ้าหนี้มีหนังสือบอกกล่าวแจ้งการผิด นัดของจำเลยที่ 1 ลูกหนี้ไปยังจำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 ในฐานะผู้ค้ำประกันภายในหกสิบวันนับแต่วันที่จำเลยที่ 1 ผิดนัด อันเป็นการที่โจทก์ได้ปฏิบัติตาม ป.พ.พ. มาตรา 686 วรรคหนึ่ง แล้ว เมื่อจำเลยที่ 1 ไม่ชำระหนี้ภายในกำหนด จำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 ผู้ค้ำประกันจึงต้องรับผิดชอบชำระต้นเงินและดอกเบี้ยรวมทั้งดอกเบี้ยที่ค้างชำระเมื่อพ้นกำหนดหก สิบวันจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ด้วย

โจทก์คิดดอกเบี้ยจากจำเลยที่ 1 ตามข้อตกลงในสัญญากู้เงินและสัญญาเบิกเงินหมุนเวียนโดยอาศัยอำนาจตามประกาศกระทรวงการคลังและประกาศของโจทก์ ดอกเบี้ยดังกล่าวจึงมิใช่เบี้ยปรับ ศาลย่อมไม่มีอำนาจปรับลดดอกเบี้ยลงได้ แต่ส่วนที่สัญญากู้เงินและสัญญาเบิกเงินหมุนเวียนกำหนดว่า ในกรณีที่ผู้กู้ผิดนัดชำระหนี้ยินยอมให้ผู้ให้กู้เรียกให้ชำระหนี้ทั้งหมดคืนพร้อมดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดในอัตราสูงสุดได้ทันทีนั้น มีลักษณะเป็นการกำหนดค่าเสียหายไว้ล่วงหน้าในกรณีที่จำเลยที่ 1 ผิดนัด ดอกเบี้ยที่โจทก์ปรับเพิ่มขึ้นจึงมีลักษณะเป็นเบี้ยปรับตาม ป.พ.พ. มาตรา 379 หากศาลเห็นว่าเบี้ยปรับนั้นสูงเกินส่วนก็มีอำนาจให้ลดลงเป็นจำนวนพอสมควรได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 383

ปัญหาว่าการปรับลดเบี้ยปรับหรือดอกเบี้ยผิดนัด กรณีใดต้องนำมาตรา ๗ วรรคสองมาบังคับแก่คดีที่ต้องปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้นหรือไม่ นั้น มีข้อพิจารณาเพียงสองกรณี กล่าวคือ

๑) ถ้าเป็นการกำหนดเบี้ยปรับ หรือดอกเบี้ยผิดนัดอันเกิดจากมูลนิติเหตุหรือมูลละเมิด กฎหมายกำหนดไว้ชัดโดยให้ถือว่าผิดนัดนับแต่วันละเมิด และกรณีนี้เป็นกรณีมิได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดแจ้ง (ฎีกา 3853/2566) ดังนั้น ในหนี้มูลละเมิดทุกกรณีต้องนำมาตรา ๗ วรรคสอง ที่โจทก์ผู้ฟ้องหรือผู้ร้อง **** จะต้องมีการขอมาในคำฟ้องหรือคำร้องว่า...ให้ลูกหนี้ชำระดอกเบี้ย “อัตราร้อยละ 5 ต่อปี หรืออัตราดอกเบี้ยใหม่ที่ปรับเปลี่ยนโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาบวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี หรือที่มีความหมายตามนัยของมาตรา ๗ วรรคสอง หรือคำขอทำนองให้จำเลยชำระดอกเบี้ยผิดนัดตามกฎหมาย ” หรือหากไม่มีคำขอมาดังกล่าว ศาลก็มีอำนาจปรับเปลี่ยนเองได้ โดยกำหนดไว้ในคำพิพากษาเพราะถือเป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกา 4456/2566, ๖๐/๒๕๖๖ ,๑๗๘๘/๒๕๖๖, 5063/2565, 313/2567 ,132/2567, 882/2567 ,1201/2567 ฯลฯ)

ยกตัวอย่าง กรณีหนี้ละเมิดที่ศาลฎีกาวางแนวว่า ต้องแก้ไขให้เป็นไปตามมาตรา ๗ วรรคสอง เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๘๘/๒๕๖๖ วินิจฉัยว่า “ ป.พ.พ มาตรา ๗ วรรคสอง ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดว่า “ อัตราดอกเบี้ยอาจปรับเปลี่ยนให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยให้กระทรวงการคลังพิจารณาทบทวนทุกสามปี ” แต่ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ ยังมิได้กำหนดกรณีดังกล่าวไว้ในคำพิพากษา ศาลฎีกาจึงเห็นสมควรแก้ไขให้ถูกต้อง ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๒ (๕) มาตรา ๒๔๖ และมาตรา ๒๕๒ ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๔

๒) ถ้าเป็นการกำหนดเบี้ยปรับหรือดอกเบี้ยผิดนัดอันเกิดจากนิติกรรมสัญญา เมื่อเบี้ยปรับหรือดอกเบี้ยผิดนัดถือเป็นอนุปรกรณ์แห่งหนี้ที่ต้องอาศัยหนี้ประธานที่สมบูรณ์ (ฎีกา 3386/2565 ฯลฯ) ดังนั้น หากหนี้ประธานมีข้อตกลงในสัญญากำหนดไว้ชัดแจ้งว่าเมื่อผิดนัดให้ลูกหนี้ชำระเบี้ยปรับอย่างไร หรือคิดดอกเบี้ยผิดนัดอย่างไร ก็ต้องเป็นไปตามข้อตกลงที่ระบุในสัญญานั้น(ฎีกา 1101/2566) หรือในสัญญาประธานกำหนดให้ชำระเบี้ยปรับเป็น

ดอกเบ็ญที่ต้นที่ถือเป็นเบ็ญที่ปรับหลายครั้ง ศาลอาจลดเบ็ญที่ปรับโดยให้โจทก์คิดดอกเบ็ญที่ต้นได้เพียงครั้งเดียว (ฎีกา ๑๓๐๑/๒๕๖๖, 3290/2566) โดยอาศัยอำนาจตามพ.พ. มาตรา ๓๘๓ ในฐานะที่เป็นเบ็ญที่ปรับ ในกรณีดังกล่าวจึงไม่นำมาตรา ๗ วรรคสองมาใช้ที่ไม่ต้องมีการเปลี่ยนอัตราดอกเบ็ญที่ลดลงหรือเพิ่มขึ้น(ลอยตัว) (ฎีกา 1101/2566)

แต่ถ้าเบ็ญที่ปรับมิได้เกิดและบังคับได้ตามข้อตกลง หรือไม่มีข้อตกลงในสัญญา หรือสัญญานั้นตกเป็นโมฆะบังคับไม่ได้มาแต่แรก (ฎีกา ๒๑๔๓/๒๕๖๖, 1462/2565 ,3339/2565 , ๘๐๐๐/๒๕๕๓) หรือกรณีที่ศาลแปลความว่าสัญญาเลิกกันโดยปริยายอันเป็นผลให้สัญญาไม่มีสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาต่อกันอีก (ฎีกา 1176/2541, 5826/2543 ,๔๗๐๗/๒๕๖๒, 3503/2563) กรณีดังกล่าวถือว่าไม่มีข้อตกลงเรื่องดอกเบ็ญที่ไว้โดยนิติกรรมเพราะไม่สามารถนำข้อตกลงเรื่องดอกเบ็ญที่ตามสัญญามาใช้ได้ (ฎีกา 1462/2565 ,489/2562) จึงต้องนำมาตรา ๗ วรรคสองประกอบมาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่ง ดังกล่าวมาบังคับใช้ (ฎีกาที่ 132/2567 , 4290/2566, ๑๓๘๘/๒๕๖๖, 5063/2565 , 4781/2565) และต้องปรับเปลี่ยนลดลงหรือเพิ่มขึ้น(ลอยตัว) โดยอาจใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตามนัยมาตรา ๗ วรรคสองประกอบมาตรา ๒๒๔ เช่น

คำพิพากษาฎีกา ๘๙๒/๒๕๖๘ การนำสืบการใช้เงินในการกู้ยืมที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดง หรือมีการเวนคืนเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม หรือได้แห่งเพิกถอนลงในเอกสารนั้นแล้ว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๓ วรรคสอง หมายถึง การนำสืบถึงการชำระต้นเงินเท่านั้น ไม่รวมถึงการชำระดอกเบ็ญที่ด้วย

ดอกเบ็ญที่จำเลยยอมชำระแก่โจทก์ในการกู้ยืมเงินเกิดจากการเรียกดอกเบ็ญที่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบ็ญที่เกินอัตราพ.ศ.๒๕๗๕ มาตรา ๓ (ก) ประกอบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ ข้อตกลงเรื่องดอกเบ็ญที่ย่อมตกเป็นโมฆะ ถือได้ว่าเป็นการชำระหนี้ฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๔๑๑ จำเลยไม่อาจเรียกร้องให้คืนเงินดอกเบ็ญที่ชำระไป แต่โจทก์ก็ไม่มีสิทธิได้ดอกเบ็ญที่นั้น หากแต่ต้องนำดอกเบ็ญที่ไปหักต้นเงิน หนี้ดังกล่าวเป็นหนี้เงินโจทก์ยอมมีสิทธิคิดดอกเบ็ญที่ในระหว่างผิดนัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง

และตั้งตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

ที่ว่า...(๑)“ อัตราร้อยละ 5 ต่อปี หรืออัตราดอกเบี้ยใหม่ที่กระทรวงการคลังปรับเปลี่ยนให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้นโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาบวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี (ฎีกา 4456/2566, 4781/2565, 60/2566 ฯลฯ)หรือ

(๒) อัตราร้อยละ 5 ต่อปี หากกระทรวงการคลังปรับเปลี่ยนอัตราโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาเมื่อใด ก็ให้ใช้อัตราดอกเบี้ยที่ปรับเปลี่ยนไปตามนั้น บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี (ฎีกา 313/2567 ,4370/2566 ,๑๓๒/๒๕๖๗ , 4290/2566, 882/2567 ฯลฯ)หรือ

(๓) อัตราร้อยละ 5 ต่อปี ทั้งนี้อัตราดอกเบี้ยให้ปรับเปลี่ยนเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ตามพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี (ฎีกา 1201/2567 ฯลฯ)

(๔) อัตราร้อยละ ๕ ต่อปี ทั้งนี้ให้ปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยลดลงหรือเพิ่มขึ้นตามพระราชกฤษฎีกา บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี (ฎีกา ๓๘๕๓/๒๕๖๖ ฯลฯ) ” แต่ต้องไม่เกินอัตราดอกเบี้ยตามคำขอของโจทก์ หรือ

(๕) อัตราร้อยละ ๕ ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าวนับแต่วันฟ้อง (ฟ้องวันที่..) เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ ทั้งนี้หากกระทรวงการคลังปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาเมื่อใด ก็ให้ปรับเปลี่ยนไปตามนั้นบวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละ ๒ ต่อปี แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี ตามที่โจทก์ขอ (ฎีกา ๘๙๒/๒๕๖๘ ฯลฯ)

จึงกล่าวได้ว่า หนี้ใดๆที่เกิดจากมูลสัญญา เมื่อลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้อ่อมมีสิทธิที่จะบังคับชำระหนี้ตาม ป.พ.พ มาตรา 213 หรืออาจใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาตาม มาตรา 386 ถึงมาตรา 388 ก็ได้แล้วแต่เจ้าหนี้จะเลือก (ฎีกา ๑๐๖๒๕/๒๕๕๕,2658/2545) เว้นแต่ เป็นการเรียกค่าเสียหายในจำนวนที่น้อยกว่าหนี้ ที่เจ้าหนี้พิสูจน์ได้ ซึ่งการพิสูจน์ค่าเสียหายกรณีนี้ก็คือค่าเสียหายที่เป็นเบี้ยปรับหรือดอกเบี้ยผิดนัดที่กล่าวข้างต้น นอกจากนี้ดอกเบี้ยผิดนัดหรือเป็นเบี้ยปรับ ศาลมีอำนาจเพียงปรับลดลงเมื่อเห็นว่าสูงเกินส่วนเท่านั้นจะงดเบี้ยปรับไม่ได้ ดังนั้น การที่ศาลกำหนดอัตราดอกเบี้ยผิดนัดเท่ากับอัตราดอกเบี้ยปกติก่อนที่ลูกหนี้ผิดนัด มีผลเท่ากับเป็นการงดเบี้ยปรับที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชำระให้แก่เจ้าหนี้ ซึ่งไม่ต้องด้วยเจตนารมณ์ของกฎหมาย ไม่อาจกระทำได้ ทั้งเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่ศาลหยาบยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง (ฎีกา 2433/2547 ,๑๐๑๕๔/๒๕๕๑, ๒๕๕๑/๒๕๖๓ ,๑๖๐๔/๒๕๖๔) แต่ไม่ว่าจะเป็นประการใด หากโจทก์ไม่มีคำขอให้คิดดอกเบี้ยยอมอยู่ภายใต้ ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๒ ที่ศาลไม่อาจกำหนดดอกเบี้ยให้ได้ ไม่ว่าอัตราทั่วไปร้อยละ ๓ ต่อปีตามมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง หรือดอกเบี้ยผิดนัดตามมาตรา ๒๒๔ ประกอบมาตรา ๗ วรรคสอง เพราะถือว่าเกินคำขอ (ฎีกาที่ ๑๕๗๔/๒๕๕๘, ๖๖๓๑/๒๕๕๕ ฯลฯ) อีกทั้งมีคำพิพากษาฎีกาที่ ๘๔๕๘/๒๕๔๙ ที่ ๖๖๓๑/๒๕๕๕ และที่ ๖๔๖/๒๕๖๗ วินิจฉัยว่า ถ้าโจทก์ขอให้คิดดอกเบี้ยนับถัดจากวันฟ้อง แต่ศาลล่างกำหนดดอกเบี้ยให้โจทก์นับแต่วันฟ้องหรือก่อนวันฟ้อง กรณีนี้โจทก์อาจได้ดอกเบี้ยมากกว่าที่ขอ ถือเป็นพิพากษาเกินคำขอไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลฎีกามีอำนาจแก้ไขให้ถูกต้องเองได้ แต่อย่างไรก็ดีถ้าหนี้ที่ลูกหนี้ต้องชำระเป็นหนี้เงิน และโจทก์มีคำขอให้เรียกดอกเบี้ย ศาลย่อมกำหนดดอกเบี้ยผิดนัดตาม ป.พ.พ.มาตรา ๗ ให้เจ้าหนี้ได้ เช่น หนี้ให้ใช้ราคาแทน

รถกรณีส่งมอบรถคืนไม่ได้ตามสัญญาเช่าซื้อ กรณีนี้โจทก์ย่อมมีสิทธิติดดอกเบีย้ผิคนัดของต้นเงินค่าราคาใช้แทนรถได้ตั้งแต่เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกระประมาณราคา ตามป.พ.พ.มาตรา ๒๒๕ แต่เมื่อไม่ปรากฏว่าเวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการประมาณราคาหมายถึงวันใด ศาลจึงกำหนดให้นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาได้ เป็นต้น (ฎีกาที่ ๘๘๑๘/๒๕๖๓ ประชุมใหญ่)

อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า การปรับลดเบีย้ปรับกรณีดังกล่าวเป็นอำนาจของศาลตาม ป.พ.พ มาตรา ๓๘๓ เป็นคนละกรณีกับการใช้อำนาจของศาลตามวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคมาตรา ๑๒ ที่เป็นดุลพินิจที่ศาลเห็นว่าการประกอบธุรกิจของโจทก์ย่อหย่อนมิได้กระทำไปด้วยความสุจริตโดยคำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม ตาม พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 12 ที่ศาลอาจไม่กำหนดค่าเสียหายต่างๆ หรือกำหนดให้น้อยลง ซึ่งรวมถึงค่าเสียหายที่เป็นเบีย้ปรับตามสัญญาให้โจทก์ที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจได้ ไม่ใช่กรณีของการใช้อำนาจลดเบีย้ปรับ ตาม ป.พ.พ มาตรา ๓๘๓ เช่น

คำพิพากษาที่ 610/2567 พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 12 บัญญัติหลักแห่งการใช้สิทธิและการชำระหนี้ของผู้ประกอบธุรกิจไว้ว่า ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี ผู้ประกอบธุรกิจต้องกระทำด้วยความสุจริตโดยคำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม บทบัญญัติดังกล่าวแตกต่างจากการใช้สิทธิและการชำระหนี้ของบุคคลตาม ป.พ.พ มาตรา 5 ที่บัญญัติให้บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต เพราะต้องการยกระดับมาตรฐานความสุจริตของผู้ประกอบธุรกิจในการใช้สิทธิและการชำระหนี้ให้ยิ่งไปกว่าบุคคลทั่วไปจะพึงมีตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยผู้ประกอบธุรกิจต้องปฏิบัติต่อผู้บริโภคไม่ด้อยไปกว่ามาตรฐานทางการค้าของผู้ประกอบธุรกิจในกิจการทำนองเดียวกับประเพณีปฏิบัติต่อผู้บริโภค ทั้งต้องมีจริยธรรมในการประกอบกิจการภายใต้ระบบธุรกิจที่มีการแข่งขันกันอย่างเสรีและเป็นธรรม มีความรับผิดชอบ ดำเนินการด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภค อันจะส่งผลต่อความก้าวหน้าในกิจการของผู้ประกอบธุรกิจควบคู่กันไป หากผู้ประกอบธุรกิจใช้สิทธิหรือชำระหนี้ในเกณฑ์ที่ด้อยกว่ามาตรฐานความสุจริตดังกล่าวแล้ว ย่อมเท่ากับว่าผู้ประกอบธุรกิจใช้สิทธิไม่สุจริต และศาลไม่อาจบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่ผู้ประกอบธุรกิจที่ใช้สิทธิไม่สุจริตเช่นนั้นได้ เมื่อข้อเท็จจริงอันเป็นที่มาแห่งการใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้จำเลยทั้งสองชำระหนี้แก่โจทก์ซึ่งประกอบธุรกิจบริษัทบริหารสินทรัพย์ และรับโอนสิทธิเรียกร้องที่ธนาคาร น. เจ้าหนี้เดิมมีอยู่ต่อจำเลยทั้งสอง ไม่ปรากฏหลักฐานแสดงรายละเอียดการชำระหนี้ของจำเลยทั้งสองว่าจำเลยทั้งสองชำระหนี้ครั้งสุดท้ายตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้แก่ธนาคาร น. ในวันใด และธนาคาร น. เจ้าหนี้เดิมอาจใช้สิทธิเรียกร้องตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ฉบับลงวันที่ 23 เมษายน 2550 ได้ตั้งแต่เวลาใด รวมถึงโจทก์ผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องมาแล้วได้ใช้สิทธิบังคับชำระหนี้จากจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นผู้ผิคนัดชำระหนี้ในทันทีที่มีโอกาสกระทำได้หรือภายในระยะเวลาอันสมควรหรือไม่ พฤติการณ์ของธนาคาร น. เจ้าหนี้เดิมกับโจทก์ซึ่งรับโอนสิทธิเรียกร้องมาในปี 2557 ยังคงทอดเวลาให้เนิ่นช้ากว่าจะนำคดีมาฟ้องเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2563 เป็นเวลาถึงห้าปีเศษ จนเป็นเหตุให้ภาระหนี้ในส่วนดอกเบีย้ที่จำเลยทั้งสองต้องรับผิดชอบสูงเกินไปกว่าต้นเงินที่ค้างชำระ แสดงให้

เห็นว่าเจ้าหนี้เดิมและโจทก์ซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจใช้สิทธิเรียกร้องต่อลูกหนี้โดยมิได้คำนึงถึงความเสียหายของจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นผู้บริโภค กรณีนับเป็นการใช้สิทธิไม่สุจริตและไม่คำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม ตาม พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 12 ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติดังกล่าวไม่กำหนดให้โจทก์ได้รับดอกเบี้ยหลังจากวันฟ้อง จึงสมควรแก่รูปคดีแล้ว (และฎีกาที่ 786/2567 วินิจฉัยทำนองเดียวกัน) /

ความหมายของหนี้อุปกรรมต่อหนี้ประธาน

ข้อพิจารณาว่าหนี้ใดเป็นหนี้อุปกรรมหรือหนี้ประธาน หากเป็นการเรียกดอกเบี้ย เบี้ยปรับ คงไม่มีข้อสงสัย แต่ในบางกรณีความรับผิดของผู้ค้ำประกันต่อหนี้อุปกรรมอาจพิจารณาจากคำขอบังคับ กล่าวคือ ถ้าหนี้ที่เป็นเงินหรือวัตถุแห่งหนี้ที่โจทก์มีคำขอบังคับที่ต้องการได้มาโดยเฉพาะเจาะจง หนี้นั้นก็ถือเป็นหนี้ประธาน เช่น หนี้ส่งมอบรถยนต์หรือใช้ราคาแทนเป็นหนี้ประธานของสัญญาเช่าซื้อ เป็นต้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 1605/2563 ,5789/2562 ,4611/2562 ฯลฯ)

อย่างไรก็ดี ดอกเบี้ยและเบี้ยปรับตามที่กล่าวข้างต้น ล้วนถือว่าเป็นอุปกรรมแห่งหนี้ที่โดยหลักแล้วความรับผิดในดอกเบี้ยจะมีได้โดยอาศัยหนี้ประธานที่สมบูรณ์และบังคับได้ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และถือว่าต้องรับผิด ณ . วันที่หนี้ประธานผิดนัด เว้นแต่ บุคคลอื่นเป็นฝ่ายต้องรับผิดในหนี้อุปกรรม เช่น ผู้ค้ำประกัน จำนอง และหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนจำกัด (ฎีกา ๓๕๔๑/๒๕๖๖) และความรับผิดตามสัญญาประกันภัยค่าจุน (ฎีกา ๘๗๑/๒๕๖๕) ที่อาจต้องเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในแต่ละกรณี เป็นต้น

เช่น ความรับผิดเรื่องดอกเบี้ยผิดนัดของผู้รับประกันภัยค่าจุนที่ถูกผู้เอาประกันภัยละเมิดจะเรียกดอกเบี้ยผิดนัดเอาจากผู้รับประกันภัยได้ตามสัญญาเท่านั้นจะถือว่าผู้รับประกันภัยค่าผิดนัดนับแต่วันละเมิดไม่ได้ ต่างจากการสวมสิทธิเข้าเป็นคู่ความเรื่องอื่นๆโดยผลของกฎหมาย(พ.ร.ก.บริหารสินทรัพย์ พ.ศ.2541) ที่ต้องถือตามลูกหนี้เดิม คือหนี้อุปกรรมโอนไปตามหนี้ประธาน เช่น การสวมสิทธิตามกฎหมาย แต่กรณีการโอนโดยผลของกฎหมายนี้ถ้าหนี้ประธานขาดอายุความถือได้ว่าหนี้ประธานเป็นอันระงับไป ไม่อาจบังคับให้จำเลยชำระหนี้ได้อีกคงบังคับชำระหนี้ได้เฉพาะทรัพย์สินที่จำเลยจำนองไว้เท่านั้น (ฎีกาที่ 2260/2562)

คำพิพากษาฎีกา ๘๗๑/๒๕๖๕ และ ๕๔๗/๒๕๖๔ วินิจฉัยทำนองเดียวกันว่า จำเลยที่ ๒ เป็นเพียงผู้รับประกันภัยค่าจุนมีความผูกพันต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อวินาศภัยอันเกิดขึ้นตามเงื่อนไขที่ระบุในกรมธรรม์ประกันภัย ไม่ใช่ผู้ทำละเมิด จึงไม่ต้องรับผิดในดอกเบี้ยนับแต่วันทำละเมิด หากแต่ต้องรับผิดนับแต่วันที่จำเลยที่ ๒ ผิดนัด โจทก์มีหนังสือทวงถามให้จำเลยที่ ๒ รับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามกรมธรรม์ประกันภัย แต่หนังสือทวงถามของโจทก์ไม่ได้กำหนดเวลาให้ชำระหนี้ จึงเป็นกรณีที่ไม่ได้กำหนดเวลาอันจะพึงชำระหนี้ไว้ โจทก์ผู้เป็นเจ้าของหนี้ย่อมจะเรียกให้ชำระหนี้ได้โดยพลันและฝ่ายจำเลยที่ ๒ ลูกหนี้ก็ย่อมจะชำระหนี้ของตนได้โดยพลันดุจกันตาม ป.พ.พ มาตรา ๒๐๓ เมื่อจำเลยที่ ๒ รับหนังสือทวงถามในวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๑ แล้วไม่ชำระสินไหม

ทดแทนแก๊จทกั จึงถือได้ว่าจำเลยที่ ๒ ผิดนัดตั้งแต่วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๑ และต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ยนับแต่วันดังกล่าวเป็นต้นไป

ระหว่างพิจารณาของศาลฎีกามีการประกาศใช้ พ.ร.ก.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๖๕ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔ โดย พ.ร.ก.ดังกล่าวได้แก้ไข ป.พ.พ. มาตรา ๗ และ มาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่ง เป็นผลให้ดอกเบี้ยผิดนัดปรับเปลี่ยนจากอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี เป็นอัตราร้อยละ ๕ ต่อปี หรืออัตราดอกเบี้ยใหม่ที่กระทรวงการคลังปรับเปลี่ยนโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการคิดดอกเบี้ยผิดนัดในระหว่างช่วงเวลาก่อนที่ พ.ร.ก.นี้ใช้บังคับปัญหาดังกล่าวมาเป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย

การค้ำประกัน

การนำกฎหมายใหม่ ตาม พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๕๘ มีผลใช้บังคับ (วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘) ของการค้ำประกันและจำนอง นอกจากการบอกกล่าวของเจ้าหนี้ต่อผู้ค้ำประกันที่ต้องพิจารณาตามกฎหมายขณะผิดนัด (ฎีกา 5788/2562ฯลฯ) ส่วนเรื่องอื่นๆ ตามกฎหมายเรื่องค้ำประกันและจำนองให้ดูขณะทำสัญญาค้ำประกันและจำนอง (ฎีกา ๑๖๐/๒๕๖๖ , ๔๓๐๘/๒๕๖๕ ฯลฯ)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๓๐๘/๒๕๖๕ วินิจฉัยว่า หนังสือรับรองการชำระหนี้ระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 3 มีข้อความและเจตนาเข้าทำสัญญาอันมีลักษณะเป็นสัญญาค้ำประกันตาม ป.พ.พ. มาตรา 680 วรรคหนึ่ง แต่สัญญาค้ำประกันดังกล่าวได้ทำขึ้นภายหลัง พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 มีผลใช้บังคับ จึงต้องนำ ป.พ.พ. มาตรา 681 และมาตรา 685/1 ที่แก้ไขมาใช้บังคับ เมื่อมูลหนี้ตามคำฟ้องเกิดขึ้นภายหลังการทำสัญญาค้ำประกัน จึงเป็นการประกันมูลหนี้ที่อาจสมบูรณ์ได้ในอนาคต เมื่อเป็นการค้ำประกันลูกหนี้หลายรายรวมกัน โดยไม่มีรายละเอียดระบุจำนวนสูงสุดที่ค้ำประกันในลูกหนี้ในแต่ละราย และระยะเวลาในการก่อนที่เจ้าหนี้จะค้ำประกันไว้ สัญญาค้ำประกันดังกล่าวจึงเป็นบรรดาข้อตกลงเกี่ยวกับการค้ำประกันที่แตกต่างไปจากมาตรา 681 วรรคสอง จึงตกเป็นโมฆะตามมาตรา 685/1

การฟ้องกรณีมีผู้ค้ำประกันต้องบอกกล่าวภาระหนี้สินให้ผู้ค้ำประกันทราบก่อนเสมอและถือเป็นเรื่องอำนาจฟ้องผู้ค้ำประกัน(ฎีกา ๑๘๘๓/๒๕๖๖) โดยการบอกกล่าว ๖๐ วันนับแต่วันผิดนัดถึงวันที่หนังสือบอกกล่าวไปถึงผู้ค้ำประกัน หรือเพียงผู้ค้ำประกันรู้หรือควรรู้เท่านั้น

ตาม ป.พ.พ. มาตรา 686 วรรคหนึ่ง เจ้าหนี้ผู้ฟ้องคดีลูกหนี้ชั้นต้นและผู้ค้ำประกัน การที่จะมีอำนาจฟ้องผู้ค้ำประกันได้ เจ้าหนี้ต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ค้ำประกันภายใน 60 วันนับแต่วันที่ลูกหนี้ผิดนัดก่อน และถือว่าการบอกกล่าวเป็นขั้นตอนตามกฎหมายในการฟ้องผู้ค้ำประกัน ซึ่งหากไม่มีการบอกกล่าวเพื่อให้ผู้ค้ำประกัน

ทราบจำนวนหนี้เลยกรณีนี้ถือว่าเจ้าหนี้ไม่มีอำนาจฟ้องผู้ค้ำประกัน ศาลต้องพิพากษายกฟ้องผู้ค้ำประกัน (ฎีกา 1048/2565) แต่ถ้าหากมีหนังสือบอกกล่าวแล้ว แต่เกิน ๖๐ วันนับแต่วันผิดนัด ผู้ค้ำประกันคงต้องรับผิดชอบในหนี้ อุปกรณ์ เพียงก่อนครบ ๖๐ วัน (ผู้ค้ำประกันหลุดในส่วนอุปกรณ์แห่งหนี้ที่เกิดขึ้นหลัง ๖๐ วัน) มิใช่หลุดทั้งหมด ซึ่งหนี้อุปกรณ์ตามสัญญาเช่าซื้อ เช่น ค่าเสียหายต่างๆ ไม่ว่าจะค่าขาดราคา ค่าปรับ ค่าเช่ารถอื่น ค่าทนายความรวม ค่าเสียหายจากการไม่ได้ใช้รถ แต่ไม่รวมค่ารายการที่ขาดหลังผู้ให้เช่าซื้อนำรถออกขายแล้วตามคำขอท้ายฟ้องโจทก์ ที่ขอให้ใช้ราคาแทนรถ ซึ่งหนี้ส่วนนี้ถือเป็นหนี้ประธานเสมือนตัวรถนั่นเองที่ผู้เช่าซื้อต้องรับผิดชอบแม้บอกกล่าวไม่ชอบ

โดยการบอกกล่าว ๖๐ วันนับแต่วันผิด ให้นับถึงวันที่หนังสือบอกกล่าวไปถึงผู้ค้ำประกัน หรือเพียงผู้ค้ำประกันรู้หรือควรรู้เท่านั้น ไม่ใช่วันที่ลงในหนังสือค้ำประกัน (ฎีกา ๒๒๐/๒๕๖๒ , ๑๑๖๖/๒๕๖๒ , ๕๗๘๘/๒๕๖๒, 4587/2565)

การเริ่มนับระยะเวลา ๖๐ วัน ต้องถือวันที่ลูกหนี้ผิดนัด และต้องเป็นการผิดนัดตามปพพ.มิใช่ต้องรอให้ผิดนัดครบสามงวดติดต่อกันอันเป็นเงื่อนไขตามประกาศของคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาฯ ที่บังคับฝ่ายผู้ให้เช่าซื้อ เฉพาะการจะเลิกสัญญาเท่านั้นและระยะเวลาย่อมเริ่มนับตั้งแต่ผู้ค้ำประกันยอมรู้หรือควรรู้ และได้รับโดยถือวันที่ผู้ค้ำประกันรับหนังสือบอกกล่าว มิใช่วันที่ลงในหนังสือบอกกล่าว หรือหากมีการตกลงว่าการแจ้งข่าวใดๆของผู้ให้เช่าซื้อต่อผู้ค้ำประกันให้แจ้งตามที่อยู่ในสัญญาค้ำประกัน แม้อต่อมาการแจ้งนั้นจะไม่มีผู้รับเพราะส่งไม่ได้ย่อมถือว่าเป็นการแจ้งแล้ว

การส่งหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ค้ำประกัน ถ้าส่งไม่ได้เนื่องจากไม่มารับตามกำหนด เมื่อมีข้อสัญญาให้ถือว่าส่งโดยชอบ ก็ถือว่าส่งคำบอกกล่าวแล้ว (ฎีกา 4500/2564, ๒๒๐/๒๕๖๒)

คำพิพากษาศาลฎีกา ๒๒๐/๒๕๖๒ ตามสัญญาค้ำประกันการเช่าซื้อรถยนต์ ข้อ 8 ระบุว่า “บรรดาหนังสือ จดหมาย คำบอกกล่าวใดๆ ของเจ้าของที่ส่งไปยังที่อยู่ของข้าพเจ้าตามสัญญานี้ โดยส่งเองหรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หรือไม่ลงทะเบียนไม่ว่าจะถึงตัวหรือไม่ถึงตัว และไม่ว่าจะมีผู้รับหรือไม่ผู้ใดยอมรับไว้หรือไม่ยอมรับภายในกำหนดไปรษณีย์แจ้งให้มารับ ... ข้าพเจ้ายินยอมผูกพันให้ถือว่าหนังสือ จดหมาย หรือคำบอกกล่าวใดๆ นั้น ได้ส่งให้ข้าพเจ้าโดยชอบแล้ว” ข้อเท็จจริงปรากฏตามหนังสือขอให้ชำระหนี้และบอกเลิกสัญญาพร้อมใบตอบรับว่าโจทก์ได้ส่งไปตามที่อยู่ประจำเลขที่ 2 ผู้ค้ำประกันแจ้งไว้ในสัญญาค้ำประกันดังกล่าวแล้ว แม้ทางไปรษณีย์จะคืนหนังสือที่ส่งไปให้ประจำเลขที่ 2 เนื่องจากประจำเลขที่ 2 ไม่มารับภายในกำหนดก็ตาม ก็ต้องถือว่าประจำเลขที่ 2 ได้รับหนังสือบอกกล่าวโดยชอบแล้ว...

คำพิพากษาที่ 6837/2562 ... พนักงานไปรษณีย์นำหนังสือทวงถามและบอกกล่าวเลิกสัญญาไปส่งให้ประจำเลขที่ 2 ตามที่อยู่ประจำเลขที่ 2 แม้จะไม่พบประจำเลขที่ 2 และไม่มีผู้ใดรับไว้โดยระบุว่าไม่มารับตามกำหนด แสดงว่าประจำเลขที่ 2 มีเจตนาหลีกเลี่ยงไม่รับหนังสือบอกกล่าว จึงถือได้ว่าหนังสือบอกกล่าวได้ส่งถึงประจำเลขที่

2 มีผลเป็นการบอกกล่าวโดยชอบแล้ว แม้หนังสือบอกกล่าวจะส่งไปยังจำเลยที่ 2 เมื่อพ้นหกสิบวันนับแต่จำเลยที่ 1 ผิดนัด โจทก์ก็มีอำนาจฟ้อง และเมื่อการเลิกสัญญาเช่าซื้อมีผลให้ผู้เช่าซื้อต้องส่งมอบทรัพย์สินคืนให้แก่เจ้าของ หรือเจ้าของชอบที่จะกลับเข้าครองทรัพย์สินนั้นได้ รวมถึงการกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามมาตรา 391 ก็มีผลให้ ทรัพย์สินต้องกลับคืนสู่ความครอบครองของเจ้าของ ดังนั้นการส่งมอบทรัพย์สินที่เช่าซื้อคืนแก่เจ้าของหรือการใช้ ราคาทรัพย์สินซึ่งเป็นค่าสินไหมทดแทนจากการไม่อาจส่งมอบวัตถุแห่งหนึ่ง จึงไม่ใช่อุปกรณ์แห่งหนึ่งตามมาตรา 686 วรรคสอง อันจำเลยที่ 2 จะหลุดพ้นความรับผิดจากเหตุบอกกล่าวเกินหกสิบวันนับแต่ลูกหนี้ผิดนัด แต่สำหรับค่า ขาดประโยชน์นั้นเป็นค่าสินไหมทดแทนจากการใช้ทรัพย์สินที่เช่าซื้อโดยไม่มีสิทธิ และเป็นความเสียหายตลอด ระยะเวลาที่ผู้เช่าซื้อยังไม่ยอมส่งมอบทรัพย์สินที่เช่าซื้อคืน จึงเป็นค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการผิดสัญญาอันเป็นอุปกรณ์ แห่งหนึ่ง ดังนั้นค่าสินไหมทดแทนที่เกิดขึ้นภายหลังจากพ้นกำหนดเวลาหกสิบวันนับแต่จำเลยที่ 1 ลูกหนี้ผิดนัด จำเลยที่ 2 ย่อมหลุดพ้นความรับผิดซึ่งรวมถึงดอกเบี้ยด้วยตามวรรคสอง

เมื่อการบอกกล่าวภายใน ๖๐ วันตามมาตรา ๖๘๖ ในการพิจารณานำกฎหมายที่แก้ไขฉบับ ๒๐ มาใช้ ให้ดูวันผิดนัด ดังนั้น การบอกกล่าว ๖๐ ของโจทก์ต่อผู้ค้าประกันก็ต้องบอกกล่าวหลังผิดนัดเท่านั้น เช่นนี้แม้เจ้าหนี้บอกกล่าวไปยังผู้ค้าประกัน แต่เป็นการบอกกล่าวก่อนผิดนัด กรณีนี้ไม่ถือเป็นการบอกกล่าว เมื่อไม่มีการบอกกล่าว โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องผู้ค้าประกัน ฎีกา ๑๐๔/๒๕๖๕ และ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๘๘๓/๒๕๖๖ ...สัญญาค้ำประกันระหว่างโจทก์ทั้งสิบสองกับจำเลยที่ ๒ ทำขึ้น เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๓ ก่อน พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มประมวลกฎหมายแห่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๕๙ มีผลใช้บังคับ โดยมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ไม่ กระทบกระเทือนถึงสัญญาที่ได้ทำไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเว้นแต่กรณีที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้ เป็นอย่างอื่น และมาตรา ๑๙ บัญญัติว่า ในกรณีที่ลูกหนี้ผิดนัดนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับสิทธิและหน้าที่ ของเจ้าหนี้และผู้ค้าประกัน ให้เป็นไปตามมาตรา ๖๕๖ แห่งประมวลกฎหมายแห่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัตินี้ มาตรา ๑๙ ดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ตามความในมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ดังนั้น มาตรา ๖๘๖ แห่ง ป.พ.พ. ที่แก้ไขใหม่ที่ให้เจ้าหนี้นี้มีหนังสือบอกกล่าวไปยัง ผู้ค้าประกันภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ลูกหนี้ผิดนัด และเจ้าหนี้จะเรียกให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้ก่อนที่หนังสือบอก กล่าวจะไปถึงผู้ค้าประกันไม่ได้นั้น จึงนำมาใช้บังคับกับสัญญาค้ำประกันในคดีนี้ด้วย เมื่อปรากฏว่าจำเลยที่ ๑ ผิด นัด นับแต่วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๒ แต่โจทก์ทั้งสิบสองมีหนังสือบอกกล่าวแก่จำเลยทั้งสอง เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๒ จำเลยที่ ๒ รับหนังสือดังกล่าวโดยมีผู้รับแทนเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ก่อนที่จำเลยที่ ๑ จะผิดนัด การบอกกล่าวดังกล่าวจึงไม่ใช่การบอกกล่าวตามมาตรา ๖๘๖ แห่ง ป.พ.พ.ที่แก้ไขใหม่ และหลังจากที่ จำเลยที่ ๑ ผิดนัดแล้วไม่ปรากฏว่าโจทก์ทั้งสิบสองได้มีหนังสือบอกกล่าวแจ้งการผิดนัดของจำเลยที่ ๑ ไปยังจำเลย ที่ ๒ อีก ดังนั้น โจทก์ทั้งสิบสองจะเรียกให้จำเลยที่ ๒ ผู้ค้าประกันชำระหนี้ก่อนที่หนังสือบอกกล่าวจะไปถึงผู้ค้า ประกันไม่ได้ ในชั้นนี้โจทก์ทั้งสิบสองจึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ ๒ ตามปพพ.มาตรา ๖๘๖ วรรคหนึ่งที่แก้ไขใหม่

การที่เจ้าหน้าที่ต้องบอกกล่าวตามมาตรา ๖๘๖ ไปยังผู้ค้าประกันนั้น ข้อพิจารณาว่าจะใช้กฎหมายแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ ๒๐) หรือใช้กฎหมายเดิมให้พิจารณาดูวันที่มีการผิदनัด ต่างจากการตกลงยกเว้นข้อกฎหมายเรื่องค้าประกันที่แก้ไขใหม่ที่ห้ามมิให้เป็นลูกหนี้ร่วม กรณีนี้ให้ดูวันที่ทำสัญญาค้าประกันฎีกา 4308/2565 และ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๕๔/๒๕๖๖(ประชุมใหญ่) แม้คดีก่อนโจทก์ฟ้องเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๙ หลังจากพ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๓) พ.ศ.๒๕๕๗ ใช้บังคับแล้ว แต่ลูกหนี้ผิदनัดเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๕๘ ก่อนวันที่ พ.ร.บ.นี้ใช้บังคับ กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา ๑๙ แห่ง พ.ร.บ.ดังกล่าว ที่บัญญัติว่า ในกรณีที่ลูกหนี้ผิदनัดนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ สิทธิและหน้าที่ของเจ้าหนี้และผู้ค้าประกันให้เป็นไปตามมาตรา ๖๘๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัตินี้ โจทก์ผู้ให้เชื่อจึงไม่จำเป็นต้องมีหนังสือบอกกล่าว จำเลยผู้ค้าประกันภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ลูกหนี้ผิदनัดตาม ป.พ.พ. มาตรา ๖๘๖ วรรคหนึ่ง ที่แก้ไขใหม่ แต่ต้องบังคับตาม ป.พ.พ. มาตรา ๖๘๖ วรรคหนึ่ง (เดิม)

คำพิพากษาฎีกาที่ 6837/2562 จำเลยที่ 2 ทำสัญญาค้าประกันไว้ต่อโจทก์ก่อน พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557 ใช้บังคับ ซึ่งมาตรา 18 บัญญัติว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบกระเทือนถึงสัญญาที่ทำไว้ก่อนพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เว้นแต่กรณีที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น และในกรณีที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นมีเพียงตามมาตรา 19 ที่บัญญัติถึงกรณีที่ลูกหนี้ผิदनัดนับแต่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับว่า สิทธิและหน้าที่ของผู้ค้าประกันให้เป็นไปตามมาตรา 686 ที่แก้ไขเพิ่มเติม กับมาตรา 20 ที่บัญญัติว่า กรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำการใด ๆ นับแต่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ อันมีผลเป็นการลดจำนวนหนี้ที่มีการค้าประกัน รวมทั้งดอกเบี้ย ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าภาระติดพันอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้รายนั้น ให้ผู้ค้าประกันเป็นอันหลุดพ้นตามที่บัญญัติในมาตรา 691 ที่แก้ไขเพิ่มเติมเท่านั้น ไม่รวมถึงมาตรา 681/1 ที่กำหนดให้ข้อตกลงที่ผู้ค้าประกันต้องรับผิดชอบอย่างเดียวกับลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะลูกหนี้ร่วมเป็นโมฆะไว้ด้วย ดังนั้น ข้อตกลงที่ให้ผู้ค้าประกันรับผิดชอบกับผู้เชื่ออย่างลูกหนี้ร่วมตามสัญญาค้าประกันจึงยังคงใช้บังคับได้

ข้อความตามสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาเช่าซื้อไม่มีลักษณะที่โจทก์และจำเลยที่ 1 แสดงออกถึงเจตนาจะให้สัญญาเช่าซื้อเดิมระงับ และจำนวนค่าเช่าซื้อก็เป็นค่าเช่าซื้อคงเหลือจากที่จำเลยที่ 1 ยังไม่ได้ผ่อนชำระตามสัญญาเดิมและไม่มีการส่งมอบรถที่เช่าซื้อคืนก่อนทำสัญญาใหม่ จึงเป็นเพียงการผ่อนปรนเงื่อนไขในการชำระหนี้ที่โจทก์ให้โอกาสแก่จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นผู้เช่าซื้อเท่านั้นไม่ใช่เป็นการทำสัญญาเช่าซื้อฉบับใหม่ ส่วนข้อตกลงเกี่ยวกับกำหนดชำระซึ่งเดิมกำหนด 72 งวด เป็น 84 งวด อันมีผลให้ระยะเวลาที่จำเลย 1 ต้องผ่อนชำระค่าเช่าซื้อทอดยาวกว่าเดิม มีลักษณะของการที่เจ้าหน้าที่ยอมขยายระยะเวลาให้แก่จำเลยที่ 1 แต่เมื่อสัญญาค้าประกันระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 มีข้อตกลงว่า หากธนาคารได้ผ่อนเวลาชำระหนี้ หรือผ่อนผันการชำระหนี้ ... ให้ถือว่าผู้ค้าประกันให้ความยินยอมด้วยทุกครั้งแล้ว แสดงว่าจำเลยที่ 2 ทำสัญญาค้าประกันโดยมีข้อตกลงยกเว้นบทบัญญัติตามมาตรา

700 วรรคหนึ่ง (เดิม) ดังนั้น แม้โจทก์จะผ่อนเวลาให้แก่จำเลยที่ 1 จำเลยที่ 2 ก็ไม่หลุดพ้นความรับผิด ส่วนความในวรรคสองของมาตรา 700 ที่แก้ไขเพิ่มเติม โดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) นั้น เมื่อมาตรา 18, 19 และ 20 ไม่ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติตามมาตรา 700 ที่แก้ไขเพิ่มเติมมาใช้บังคับแก่สัญญาค้ำประกันที่ทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับด้วย กับทั้งมาตรา 691 วรรคหนึ่ง ที่แก้ไขเพิ่มเติมยังบัญญัติว่า ข้อตกลงที่เจ้าหนี้กับลูกหนี้ทำขึ้นภายหลังลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้แล้ว แม้จะมีการขยายระยะเวลาการชำระหนี้ก็ไม่ถือว่าเป็นการผ่อนเวลาด้วย ดังนั้น การทำสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาเช่าซื้อระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 จึงไม่ทำให้จำเลยที่ 2 ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นความรับผิดเพราะเหตุผ่อนเวลา ส่วนที่สัญญาแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาเช่าซื้อที่มีการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยอันมีลักษณะเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้ค้ำประกันตามมาตรา 691 วรรคสอง ที่แก้ไขเพิ่มเติม นั้น ก็มีผลเพียงให้ข้อตกลงดังกล่าวเป็นโมฆะเท่านั้น ข้อตกลงอื่นสามารถแยกออกจากส่วนที่ไม่เป็นโมฆะได้ตามมาตรา 173 จำเลยที่ 2 จึงยังต้องรับผิดตามสัญญาค้ำประกันที่ทำไว้ก่อนจำเลยที่ 1 ทำสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาเช่าซื้อดังกล่าว

บทบัญญัติเรื่องตกลงให้ผู้ค้ำประกันรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม ตามมาตรา ๖๘๑/๑ และข้อตกลงยอมรับผิดส่วนที่ขาดในการจำนองทรัพย์สินของตนประกันหนี้บุคคลอื่น ตามมาตรา ๗๒๗/๑ การใช้บังคับบทบัญญัติดังกล่าวต้องดูวันทำสัญญาค้ำประกันและจำนอง(ฎีกา ๖๘๓๗/๒๕๖๒, 160/2566ฯลฯ)

คำพิพากษาฎีกา 160/2566 แม้จำเลยที่ 3 ที่ 4 และที่ 6 ถึงที่ 10 ในฐานะผู้จำนองทรัพย์สินของตนเพื่อประกันการชำระหนี้ของจำเลยที่ 1 โดยจดทะเบียนจำนองเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2558 ภายหลังจากวันที่ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 มีผลใช้บังคับ (วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2558) จึงไม่จำต้องรับผิดในหนี้ที่ประกันเกินราคาที่ดินจำนองในเวลาบังคับจำนองหรือเอาทรัพย์สินจำนองหลุดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 727/1 วรรคหนึ่ง (ที่แก้ไขใหม่) ก็ตาม แต่ข้อเท็จจริงปรากฏตามสัญญาค้ำประกันว่า จำเลยที่ 2 ถึงที่ 6 ทำสัญญาค้ำประกันการชำระหนี้ของจำเลยที่ 1 โดยตกลงยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2557 ก่อนวันที่ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 และ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558 มีผลใช้บังคับ (ใช้บังคับวันที่ 15 กรกฎาคม 2558) ข้อสัญญาที่กำหนดให้จำเลยที่ 2 ถึงที่ 6 รับผิดร่วมกับจำเลยที่ 1 อย่างลูกหนี้ร่วมจึงยังคงใช้บังคับได้ และไม่ตกเป็นโมฆะตามมาตรา 681/1 วรรคหนึ่ง (ที่แก้ไขใหม่) และมาตรา 727/1 วรรคสอง (ที่แก้ไขใหม่) แม้ข้อสัญญาดังกล่าวจะมีผลให้ผู้ค้ำประกันรับผิดเกินราคาทรัพย์สินที่จำนองเนื่องจาก พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 และ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558 ไม่ได้บัญญัติถึงการใช้บังคับมาตรา 681/1 (ที่แก้ไขใหม่) และมาตรา 727/1 (ที่แก้ไขใหม่) ไว้เป็นอย่างอื่น โจทก์จึงขอที่จะบังคับชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินอื่นของจำเลยที่ 3 ที่ 4 และที่ 6 ได้

แต่คำว่าผู้ค้าประกันที่จะตกลงร่วมรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมไม่ได้ ต้องไม่ใช่การให้ความยินยอมร่วมรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมระหว่างสามีภรรยาที่มีลักษณะของการให้สัตยาบันแก่หนี้ที่สามีหรือภรรยาก่อขึ้น ที่ถือเป็นหนี้ร่วมระหว่างสามีภรรยาที่ต้องร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1490 (4) ที่กรณีนี้บังคับได้ ไม่โมฆะ

คำพิพากษาที่ 3803/2565 ในขณะที่จำเลยที่ 1 ทำสัญญาเช่าซื้อกับโจทก์ ปรากฏว่าจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นสามีโดยชอบด้วยกฎหมายของจำเลยที่ 1 ทำหนังสือรับรู้และยินยอมให้จำเลยที่ 1 ทำสัญญาเช่าซื้อและหากจำเลยที่ 1 ประพฤติผิดสัญญาหรือความรับผิดชอบตามสัญญาเช่าซื้อ จำเลยที่ 2 ยินยอมร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 อย่างลูกหนี้ร่วม หนังสือดังกล่าวถือว่าเป็นการให้สัตยาบันแก่หนี้ตามสัญญาเช่าซื้อที่ภริยาก่อขึ้นและเป็นหนี้ร่วมระหว่างสามีภริยาที่จำเลยที่ 2 ต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 ต่อโจทก์ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1490 (4) กรณีหาใช้โจทก์มีเจตนาให้จำเลยที่ 2 สามีโดยชอบด้วยกฎหมายของจำเลยที่ 1 ทำหนังสือยินยอมรับผิดชอบร่วมกับจำเลยที่ 1 อย่างลูกหนี้ร่วมเพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายที่บัญญัติให้ข้อตกลงที่ผู้ค้าประกันต้องรับผิดชอบอย่างเดียวกับลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะลูกหนี้ร่วมตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 686 วรรคหนึ่ง (ที่แก้ไขใหม่) ประกอบมาตรา 150

การจะบังคับชำระหนี้อุปกรณ์ต้องมีหนี้ประธานที่สมบูรณ์

คำพิพากษาที่ ๑๒๗๑๑/๒๕๕๘ (ประชุมใหญ่ครั้งที่ 9/2558) วินิจฉัยว่า หนี้ตามสัญญาผู้ค้าประกันเป็นหนี้อุปกรณ์ ผู้ค้าประกันจะต้องรับผิดชอบตามสัญญาผู้ค้าประกันก็ต่อเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เงินกู้ซึ่งเป็นหนี้ประธาน หรือยังมีหนี้ประธานที่ผู้ให้กู้ยังไม่ได้รับชำระหนี้ การที่โจทก์ฟ้อง บ. ให้รับผิดชอบชำระหนี้ตามสัญญาผู้ยืม แล้วทั้งสองฝ่ายทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันจนศาลพิพากษาตามยอมแล้ว ย่อมทำให้หนี้ประธานคือหนี้กู้ยืมระงับ เกิดเป็นหนี้ใหม่ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ เมื่อหนี้กู้ยืมระงับ จึงไม่มีหนี้ที่จำเลยในฐานะผู้ค้าประกันจะต้องรับผิดชอบอีก จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญาผู้ค้าประกันต่อโจทก์

ข้อพิจารณาตามกฎหมายใหม่ที่ผู้ค้าประกันจะรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมไม่ได้เป็นโมฆะ ไม่รวมนิติบุคคล

คำพิพากษาที่ 2278/2567 แม้หนังสือสัญญาผู้ค้าประกันหนี้ในอนาคตที่จำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 ทำไว้แก่โจทก์หลังจาก ป.พ.พ. มาตรา 681/1 ที่แก้ไขใหม่มีผลใช้บังคับจะมีข้อความในวรรคสุดท้ายของข้อ 1 ระบุว่า กรณีผู้ค้าประกันเป็นนิติบุคคล ผู้ค้าประกันตกลงผูกพันตนเพื่อรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะลูกหนี้ร่วมกับลูกหนี้ในการชำระหนี้ดังกล่าวข้างต้นก็เป็นเพียงข้อตกลงที่ใช้ในกรณีผู้ค้าประกันเป็นนิติบุคคล แต่การทำหนังสือสัญญาผู้ค้าประกันหนี้ในอนาคตของจำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 เป็นเรื่องบุคคลธรรมดาทำสัญญาผู้ค้าประกันกับโจทก์ มิใช่นิติบุคคลทำสัญญาผู้ค้าประกันตามวรรคสุดท้ายของข้อ 1 ทั้งตามสัญญาผู้ค้าประกันดังกล่าวก็ไม่มีข้อความที่ระบุว่าจำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 ตกลงยอมรับผิดอย่างเดียวกับลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วมกับจำเลยที่ 1 ลูกหนี้ชั้นต้นแต่อย่างใด ดังนั้นการทำหนังสือสัญญาผู้ค้าประกันหนี้ในอนาคตของจำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 ดังกล่าวจึงหากตกเป็นโมฆะ โจทก์มี

อำนาจฟ้องบังคับให้จำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 ในฐานะผู้ค้าประกันรับผิดชอบต่อโจทก์หากจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้โจทก์ได้

หรือความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันที่เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด ที่ตามหลักกฎหมายค้าประกัน ถ้าเจ้าหนี้ไม่มีการบอกกล่าวแจ้งหนี้ไปยังผู้ค้าประกัน หรือแจ้งเกินเวลาตามกฎหมายผู้ค้าประกันยอมหลุดพ้นในอุปกรณ์แห่งหนี้ต่างๆรวมถึงดอกเบี้ย เว้นแต่ผู้ค้าประกันต้องรับผิดชอบตามสัญญาในฐานะอื่นหรืออยู่ในฐานะเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจำกัด ที่กรณีนี้ผู้ค้าประกันยอมไม่หลุดพ้นทุกกรณี

คำพิพากษาที่ ๓๕๔๑/๒๕๖๖ วินิจฉัยว่า แม้โจทก์มีหนังสือบอกกล่าวไปยังจำเลยที่ 2 เกินกำหนดหกสิบวัน นับแต่วันที่จำเลยที่ 1 ผิดนัด ตาม ป.พ.พ มาตรา 686 วรรคหนึ่ง แต่นอกจากจำเลยที่ 2 จะถูกฟ้องในฐานะเป็นผู้ค้าประกันแล้ว ยังถูกฟ้องในฐานะเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างจำเลยที่ 1 อีกด้วย จำเลยที่ 2 จึงเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างจำเลยที่ 1 ไม่มีจำกัด ตาม ป.พ.พ มาตรา 1070, 1077 (2) ประกอบมาตรา 1087 จำเลยที่ 2 ในฐานะเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดไม่ถูกจำกัดความรับผิดดังเช่นในฐานะที่เป็นผู้ค้าประกัน จึงต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 ในต้นเงินและดอกเบี้ยตลอดจนค่าธรรมเนียมและดอกเบี้ยของค่าธรรมเนียมดังกล่าว

อย่างไรก็ดี การที่จะนำหลักเกณฑ์ที่เจ้าหนี้ต้องการบอกกล่าวผู้ค้าประกันให้ทราบความรับผิดล่วงหน้า ตามกฎหมายค้าประกันนั้น ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่าเป็นมูลหนี้ที่เกิดจากคำพิพากษาเดิมที่ถึงที่สุด ที่มีการบอกกล่าวผู้ค้าประกันโดยชอบแล้ว แต่ลูกหนี้และผู้ค้าประกันยังไม่ชำระหนี้ หรือชำระหนี้ไม่ครบถ้วน กรณีนี้เป็นเรื่องที่คำพิพากษาผูกพันคู่ความตาม วิ.พ มาตรา ๑๔๕ และเมื่อเจ้าหนี้ยังบังคับชำระหนี้ไม่ได้ ถือว่าเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนตาม ปพพ.มาตรา ๒๑๕ ทั้งนี้ อันเนื่องมาจากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามคำพิพากษาคดีก่อน และถือว่ามิใช่เป็นเรื่องที่เรียกค่าเสียหายโดยอาศัยหนี้ประธานเดิมหรือหลักแหล่งแห่งข้อหาเดิมที่เจ้าหนี้ต้องบอกกล่าวอีก ตามปพพ.มาตรา ๖๘๖ (ฎีกา ๑๘๐๓ /๒๕๖๕)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๘๐๓/๒๕๖๕ วินิจฉัยว่า โจทก์เคยฟ้องจำเลยที่ ๑ ผู้เช่าซื้อ และจำเลยที่ ๒ ซึ่งทำสัญญายินยอมรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมกับจำเลยที่ ๑ ให้ร่วมกันส่งมอบรถยนต์ที่เช่าซื้อคืนโจทก์ หากคืนไม่ได้ให้ใช้ราคาแทนและร่วมกับผิดชำระค่าเสียหายแก่โจทก์ คดีดังกล่าวศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำเลยที่ ๑ ส่งมอบรถยนต์ที่เช่าซื้อคืนโจทก์ในสภาพเรียบร้อยใช้การได้ดี หากคืนไม่ได้ให้ใช้ราคาแทน และให้จำเลยที่ ๑ ชำระค่าเสียหายแก่โจทก์ หากจำเลยที่ ๑ ไม่ชำระหนี้ให้จำเลยที่ ๒ ชำระหนี้แทน ผลแห่งพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลจึงผูกพันคู่ความและทำให้จำเลยทั้งสองมีสถานะเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ต้องชำระหนี้ตามคำพิพากษาให้แก่โจทก์ หากจำเลยทั้งสองบิดพลิ้วไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามคำพิพากษาของศาลนั้นทั้งหมดยกหรือบางส่วนโจทก์ซึ่งเป็นคู่ความฝ่ายชนะคดีหรือเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาย่อมชอบที่จะร้องขอให้มีการบังคับคดีต่อไปได้ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๒๗๔ ประกอบ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๗ นอกจากนี้ หาก

การละเลยเสียไม่ชำระหนี้ตามคำพิพากษาให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ของจำเลยทั้งสองทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายเป็นประการใด โจทก์ผู้เป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษายังชอบที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยทั้งสองเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่การนั้นได้อีกด้วยตาม ป.พ.พ. มาตรา ๒๑๕

ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษา จำเลยทั้งสองมิได้ปฏิบัติตามการชำระหนี้ตามคำพิพากษาโดยไม่ส่งมอบรถยนต์ที่เช่าซื้อในสภาพเรียบร้อยใ้การใช้การได้ดี ทั้งมิได้ใช้ราคาแทนรถยนต์ให้แก่โจทก์ จนโจทก์ต้องชวนขายติดตามรถยนต์คืนจากจำเลยที่ ๑ และรถยนต์ที่เช่าซื้อซึ่งโจทก์ได้รับคืนมามีสภาพเสียหายชำรุดทรุดโทรม ทำให้เมื่อนำรถยนต์ออกขายทอดตลาดได้เงินจากกาขายต่ำกว่าราคารถยนต์ที่ศาลชั้นต้นกำหนดไว้ในคำพิพากษาคดีก่อน กรณีจึงต้องถือว่าการละเลยเสียไม่ชำระหนี้ตามคำแต่พิพากษาของจำเลยทั้งสองก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์เป็นราคารถยนต์ส่วนที่ขาดไปซึ่งจำเลยทั้งสองในฐานะลูกหนี้ตามคำพิพากษาผู้ละเลยต่อหน้าที่ของตนต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายต่อโจทก์ ค่าเสียหายดังกล่าวเป็นค่าสินไหมทดแทนอันสืบเนื่องมาจากการที่จำเลยทั้งสองไม่ได้ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ตามคำพิพากษาคดีก่อน มิใช่ค่าเสียหายที่มีหลักแหล่งแห่งข้อหาตามสัญญาเช่าซื้อหรือข้ออ้างที่อาศัยความผูกพันกันตามสัญญาค้ำประกันซึ่งเลิกกันไปแล้วและศาลชั้นต้นในคดีก่อนได้วินิจฉัยชี้ขาดจนเสร็จสิ้น กรณีจึงไม่มีเหตุที่ต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์อันเกี่ยวกับการบอกกล่าวผู้ค้ำประกันให้ทราบการผิดนัดของผู้เป็นลูกหนี้ว่าได้มีการบอกกล่าวไปยังผู้ค้ำประกันภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่ลูกหนี้ผิดนัดตาม ป.พ.พ. มาตรา ๖๘๖ แต่อย่างใด

การจำนอง

การจำนองถือเป็นหนี้อุปกรณ์และเป็นทรัพย์สินที่ติดตัวทรัพย์สินที่ถือว่าเป็นการค้ำประกันหนี้โดยอสังหาริมทรัพย์ ที่ต้องเป็นไปตามกฎหมายเรื่องการจำนอง เพราะฉะนั้นโดยทั่วไปผู้จำนองต้องรับผิดชอบตามสัญญาเมื่อหนี้ประธานสมบูรณ์และอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการจำนอง เช่น การจำนองที่ดินของตนประกันหนี้คนอื่นที่มีข้อตกลงให้รับผิดชอบที่ขาดไม่ได้ ตามมาตรา ๗๒๗/๑ มิเช่นนั้นข้อตกลงเป็นโมฆะ แต่กรณีตกเป็นโมฆะเรื่องนี้ ถ้าผู้จำนองเป็นผู้ค้ำประกันด้วยก็ไม่พ้นความรับผิดชอบ (ฎีกา ๒๔๙๒/๒๕๖๕) ส่วนการคิดดอกเบี้ยตามสัญญาจำนองแม้เป็นนิติกรรมที่แยกออกมาจะคิดดอกเบี้ยเกินไปกว่าอัตราดอกเบี้ยตามหนี้ประธานไม่ได้ และเมื่อดอกเบี้ยประธานตกเป็นโมฆะ หนี้อุปกรณ์คือหนี้จำนองย่อมตกเป็นโมฆะไปด้วย (ฎีกา ๒๑๔๓/๒๕๖๖) และกรณีนี้การคิดดอกเบี้ยต้องเป็นไปตามมาตรา ๒๒๔ ประกอบมาตรา ๗ ทั้งถือว่าการผิดนัดตามสัญญาจำนองเป็นหนี้ที่ไม่อาจกำหนดเวลาชำระแน่นอนต้องบอกกล่าวก่อนจึงตกเป็นผู้ผิดนัด ที่จะคิดดอกเบี้ยผิดนัดตามสัญญาจำนองได้นับแต่วันบอกกล่าว

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๔๓/๒๕๖๖ วินิจฉัยว่า แม้สัญญาจำนองที่ดินพิพาทระหว่าง อ. กับโจทก์จะระบุว่าจะคิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราที่สามารถเรียกได้ตาม ป.พ.พ มาตรา ๖๕๕ ก็ตาม แต่โจทก์คิดดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจาก ล. ร้อยละ ๒ ต่อเดือน ไม่ตรงกับที่ระบุไว้ในสัญญาจำนอง ซึ่งเป็นการติดดอกเบี้ยเกินอัตราที่

กฎหมายกำหนดฝ่าฝืน พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔ (๑) มีผลทำให้ข้อตกลงในส่วน ของดอกเบี้ยตกเป็นโมฆะ โจทก์ไม่อาจคิดดอกเบี้ยตามอัตราที่ระบุไว้ในสัญญาจำนอง แต่มีสิทธิคิดดอกเบี้ยใน ระหว่างผิดนัดได้ ตาม ป.พ.พ มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง การที่โจทก์ฟ้องขอบังคับจำนองโดยเรียกดอกเบี้ยอัตราร้อย ละ ๑๕ ต่อปี ตามที่ระบุไว้ในสัญญาจำนอง แต่ศาลเห็นว่าโจทก์คิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไม่ตรง กับที่ระบุไว้ในสัญญาจำนอง ดอกเบี้ยตามสัญญาจำนองจึงตกเป็นโมฆะ แต่มีสิทธิคิดดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดได้ ยังถือไม่ได้ว่าการที่โจทก์นำคดีมาฟ้องเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต โจทก์ยังคงมีสิทธิบังคับจำนองโดยยึดทรัพย์ จำนองออกขายทอดตลาดชำระหนี้ต้นเงินที่เหลือ พร้อมดอกเบี้ยนับแต่วันผิดนัดได้หนังสือสัญญาจำนองที่คืนระบุ ว่า จำนองเป็นประกันการกู้ยืมเงิน และถือสัญญาจำนองเป็นหลักฐานการกู้ยืมเงิน ตกลงนำส่งดอกเบี้ย เดือนละ ครั้งโดยไม่ได้กำหนดเวลาชำระหนี้แน่นอนตามวันแห่งปฏิทินไว้โจทก์จึงต้องมีหนังสือบอกกล่าวกำหนดเวลาให้ จำเลยซึ่งเป็นลูกหนี้ชำระหนี้เสียก่อน หากจำเลยไม่ชำระภายในเวลาที่กำหนด จึงจะถือว่าจำเลยผิดนัด...โจทก์มี หนังสือบอกกล่าวไปยังจำเลยให้ชำระหนี้ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันได้รับหนังสือบอกกล่าว จำเลยได้รับหนังสือบอก กกล่าววันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ จำเลยชอบที่จะชำระหนี้เพื่อไถ่ถอนจำนองภายในวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๒ แต่ จำเลยไม่ชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวจำเลยยอมตกเป็นผู้ผิดนัดนับแต่วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๒ โจทก์จึงมี สิทธิคิดดอกเบี้ยผิดนัดนับแต่วันดังกล่าว.

แต่การจะฟ้องบังคับสัญญาจำนองต้องปฏิบัติตาม ปพพ.มาตรา ๗๒๘ คือต้องบอกกล่าวบังคับจำนอง ก่อนเสมอ มิเช่นนั้นไม่มีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4777/2564 ธนาคาร ก. เป็นธนาคารพาณิชย์อันเป็นสถาบันการเงิน การคิด ดอกเบี้ยจึงต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติของ พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 มาตรา 14 อันเป็นกฎหมายที่ใช้ บังคับอยู่ในขณะนั้นและกำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด เมื่อตามคำสั่งที่ 34/2539 เรื่องอัตราดอกเบี้ยและส่วนลดของ ธนาคาร ก. อันเป็นคำสั่งหรือประกาศที่ใช้บังคับในขณะที่ทำสัญญากู้และสัญญาจำนองฉบับพิพาทกำหนดอัตรา ดอกเบี้ยปกติไว้ร้อยละ 16.5 ต่อปี และอัตราผิดนัดชำระหนี้หรือผิดเงื่อนไขร้อยละ 19 ต่อปี การที่สัญญากู้และ สัญญาจำนองฉบับพิพาทระหว่างธนาคาร ก. กับจำเลยและ พ. ระบุดอกเบี้ยไว้ในอัตราร้อยละ 19 ต่อปี ซึ่งเป็น อัตราดอกเบี้ยผิดนัดชำระหนี้หรือผิดเงื่อนไข ทั้งที่ในขณะนั้นจำเลยและ พ. ผู้เป็นลูกหนี้ยังมีได้ผิดนัดชำระหนี้แต่ อย่างไม่ได้จึงเป็นการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยและประกาศของธนาคาร ก. อัน เป็นการฝ่าฝืนต่อ พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 มาตรา 14 ต้องห้ามตาม พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกิน อัตรา พ.ศ.2475 มาตรา 3 (ก) ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น ข้อตกลงในส่วนดอกเบี้ยจึงตกเป็นโมฆะ แม้ว่าเป็นความจริงแล้วโจทก์จะยังมีได้คิดดอกเบี้ยอัตราดังกล่าวในขณะที่ลูกหนี้ยังไม่ผิดนัดชำระหนี้หรือผิดเงื่อนไขตามที่โจทก์อ้าง มาในฎีกา ก็หาเป็นผลให้ข้อกำหนดเรื่องอัตราดอกเบี้ยที่เป็นโมฆะกลับกลายเป็นชอบด้วยกฎหมายขึ้นมาได้

โจทก์บอกกล่าวบังคับจำนองไปยังจำเลย อันเป็นเวลาภายหลังจากวันที่ ป.พ.พ. มาตรา 728 วรรคหนึ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557 มีผลใช้บังคับแล้ว การบอกกล่าวบังคับจำนองของโจทก์จึงต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าวด้วย กล่าวคือ โจทก์ต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังจำเลยให้ชำระหนี้ภายในเวลาอันสมควรเสียก่อนซึ่งต้องไม่น้อยกว่าหกสิบวันนับแต่วันที่จำเลยได้รับคำบอกกล่าวนั้น ถ้าและจำเลยละเลยเสียไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าว โจทก์จึงจะฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้พิพากษาสั่งให้ยึดทรัพย์สินซึ่งจำนองและให้ขายทอดตลาดได้ โดยความในมาตรา 22 แห่ง พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557 บัญญัติให้ใช้มาตรา 728 ที่แก้ไขเพิ่มเติมบังคับแก่การบังคับจำนองที่ทำขึ้นนับแต่วันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับด้วย ดังนั้น เมื่อหนังสือบอกกล่าวบังคับจำนองของโจทก์ กำหนดเวลาให้จำเลยชำระหนี้จำนองภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับหนังสือบอกกล่าว การบอกกล่าวบังคับจำนองของโจทก์จึงกำหนดเวลาให้จำเลยชำระหนี้สั้นกว่าระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้และเป็นการบอกกล่าวบังคับจำนองที่ไม่ชอบ โจทก์จึงยังไม่มีอำนาจฟ้องบังคับจำนองแก่จำเลยได้

อย่างไรก็ดี ตามที่กล่าวข้างต้นว่าการพิจารณาในข้อตกลงยกเว้นให้ผู้จำนองประกันหนี้บุคคลอื่นให้พิจารณาวันทำสัญญาจำนอง ซึ่งตามกฎหมายใหม่การจำนองทรัพย์สินของตนประกันหนี้บุคคลอื่นต้องรับผิดชอบไม่เกินกว่าทรัพย์สินจำนอง ตามกฎหมายใหม่(ฉบับที่ ๒๐ และ ๒๑)ที่แก้ไขใช้บังคับ(ฉบับ ๒๐ วันที่ ๑๒ ก.พ ๕๘ และฉบับ ๒๑ วันที่ ๑๕ ก.ค ๕๘) แต่ถ้าผู้จำนองดังกล่าวต้องรับผิดชอบฐานะผู้ค้ำประกันด้วยและทำสัญญาค้ำประกันตามกฎหมายเก่าที่ต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม กรณีนี้ย่อมบังคับยึดทรัพย์สินอื่นของผู้จำนองได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๐/๒๕๖๖ วินิจฉัยว่า แม้จำเลยที่ ๓ ที่ ๔ และที่ ๖ ถึงที่ ๑๐ ในฐานะผู้จำนองทรัพย์สินของตนเพื่อประกันการชำระหนี้ของจำเลยที่ ๑ โดยจดทะเบียนจำนองเมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ภายหลังจากวันที่ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๕๘ มีผลใช้บังคับ (วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘) จึงไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในหนี้ที่ประกันเกินราคาที่ดินจำนองในเวลาบังคับจำนองหรือเอาทรัพย์สินจำนองหลุดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๒๗/๑วรรคหนึ่ง (ที่แก้ไขใหม่) ก็ตาม แต่ข้อเท็จจริงปรากฏตามสัญญาค้ำประกันว่า จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๖ ทำสัญญาค้ำประกันการชำระหนี้ของจำเลยที่ ๑ โดยตกลงยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๗ ก่อนวันที่ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๕๗ และ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๘ มีผลใช้บังคับ (ใช้บังคับวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘) ข้อสัญญาที่กำหนดให้จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๖ รับผิดชอบร่วมกับจำเลยที่ ๑ อย่างลูกหนี้ร่วมจึงยังคงใช้บังคับได้ และไม่ตกเป็นโมฆะตามมาตรา ๖๘๑/๑ วรรคหนึ่ง (ที่แก้ไขใหม่) และมาตรา ๗๒๗/๑ วรรคสอง (ที่แก้ไขใหม่) แม้ข้อสัญญาดังกล่าวจะมีผลให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบเกินราคาทรัพย์สินที่จำนอง เนื่องจาก พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๕๗ และ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๘ ไม่ได้บัญญัติถึงการใช้บังคับมาตรา ๖๘๑/๑

(ที่แก้ไขใหม่) และมาตรา ๓๒๗/๑ (ที่แก้ไขใหม่) ไว้เป็นอย่างอื่น โจทก์จึงขอที่จะบังคับชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินอื่นของจำเลยที่ ๓ ที่ ๔ และที่ ๖ ได้

ถ้าโจทก์เป็นทั้งเจ้าหนี้สามัญผู้มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินทั่วไปของลูกหนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 214 และเป็นเจ้าหนี้จำนองผู้มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองก่อนเจ้าหนี้สามัญโดยมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินอื่นที่ไม่ใช่ทรัพย์สินที่จำนองด้วย และเมื่อโจทก์ฟ้องโดยใช้สิทธิทั้งสองประการดังกล่าวและมีคำขอท้ายฟ้องว่าหากจำเลยทั้งสามไม่ชำระหรือชำระไม่ครบถ้วนให้ยึดทรัพย์สินจำนองของจำเลยที่ 2 และทรัพย์สินอื่นของจำเลยทั้งสามออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่โจทก์จนครบถ้วนโจทก์มีสิทธิทำได้ตามสิทธิที่ตนมีอยู่ กรณีนี้ไม่เป็นการบังคับคดีข้ามขั้นตอนการบังคับคดี

คำพิพากษาฎีกาที่ 2498/2566 (ปชญ) จำเลยที่ 1 ทำสัญญาขายลดตัวเงิน 25,000,000 บาท หากผิดนัดยอมชำระเงินที่ได้รับจากการขายตัวสัญญาใช้เงินพร้อมดอกเบี้ย โดยมีจำเลยที่ 2 และจำเลยที่ 3 คำประกันยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม และจำเลยที่ 2 จดทะเบียนจำนองที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างเป็นประกันหนี้ และมีข้อตกลงว่า หากโจทก์บังคับเอาทรัพย์สินจำนองออกขายทอดตลาดได้เงินไม่พอชำระหนี้ยอมรับผิดขอรับใช้เงินที่ขาดให้แก่โจทก์จนครบถ้วน โจทก์จึงเป็นทั้งเจ้าหนี้สามัญผู้มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินทั่วไปของลูกหนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 214 และเป็นเจ้าหนี้จำนองผู้มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองก่อนเจ้าหนี้สามัญโดยมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินอื่นที่ไม่ใช่ทรัพย์สินที่จำนองด้วย เมื่อโจทก์ฟ้องโดยใช้สิทธิทั้งสองประการดังกล่าวและมีคำขอท้ายฟ้องว่า หากจำเลยทั้งสามไม่ชำระหรือชำระไม่ครบถ้วนให้ยึดทรัพย์สินจำนองของจำเลยที่ 2 และทรัพย์สินอื่นของจำเลยทั้งสามออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่โจทก์จนครบถ้วน อันเป็นการฟ้องและมีคำขอท้ายฟ้องตามสิทธิที่โจทก์มีอยู่ ซึ่งแม้ศาลพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีเต็มตามคำขอท้ายฟ้อง แต่การบังคับคดีโจทก์ก็ยังคงต้องอยู่ในบังคับของ ป.วิ.พ. มาตรา 300 ที่ห้ามไม่ให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องที่ได้มาจากการยึดหรืออายัดหลายรายเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา พร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี ดังนั้น การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 3 พิพากษาให้จำเลยทั้งสามชำระหนี้แก่โจทก์ หากจำเลยทั้งสามไม่ชำระหรือชำระไม่ครบถ้วนให้ยึดทรัพย์สินจำนองของจำเลยที่ 2 ออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่โจทก์ หากได้เงินไม่พอชำระหนี้ ให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยทั้งสามออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่โจทก์จนครบถ้วน ซึ่งมีผลเป็นการกำหนดขั้นตอนในการบังคับชำระหนี้โดยให้โจทก์ต้องบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองก่อน เมื่อไม่พอจึงจะบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินอื่นของจำเลยทั้งสาม อันเป็นการพิพากษาให้โจทก์มีสิทธิในการบังคับชำระหนี้ต่ำกว่าสิทธิที่มีอยู่ ทั้ง ๆ ที่โจทก์มีคำขอท้ายฟ้องมาแล้ว จึงเป็นการไม่ชอบ

กรณีข้างต้นเป็นกรณีที่โจทก์เป็นทั้งเจ้าหนี้สามัญและเจ้าหนี้จำนอง โจทก์ย่อมมีสิทธิเลือกใช้สิทธิบังคับคดีได้ในฐานะเจ้าหนี้สามัญและจำนอง คนละเรื่องกับการบังคับจำนองทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อนหลัง

เพราะถ้าโจทก์มีคำขอให้ยึดทรัพย์จำนองก่อน หากไม่พอให้ยึดทรัพย์สินอื่น ต้องเป็นไปตามลำดับการบังคับคดี เว้นแต่ชัดเจนว่าทรัพย์จำนองที่ต้องยึดไม่เพียงพอแน่นอน การยึดทรัพย์อื่นไว้แต่ยังไม่ขาย ไม่ถือเป็นการบังคับคดีไม่เป็นไปตามลำดับ โจทก์ยึดทรัพย์จำนองไว้ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 4523/2565 แม้การบังคับคดีตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1 กำหนดให้ต้องบังคับเอาแก่ทรัพย์จำนองก่อน หากไม่ครบจำนวนหนี้จึงจะบังคับเอาแก่ทรัพย์สินอื่นได้ก็ตาม แต่ทรัพย์จำนองมีราคาประเมินไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้ ประกอบกับเหตุที่การขายทอดตลาดทรัพย์จำนองยังไม่เสร็จสิ้นนั้น มิใช่เกิดจากความผิดของโจทก์ ดังนั้น การยึดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างของจำเลยไว้ก่อน แต่ห้ามนำออกขายทอดตลาดจนกว่าจะมีการขายทอดตลาดทรัพย์จำนองและได้เงินไม่พอชำระหนี้ให้แก่โจทก์ครบถ้วนจึงค่อนนำที่ดินดังกล่าวออกขายทอดตลาด ซึ่งไม่ขัดต่อขั้นตอนการบังคับคดี และน่าจะเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย หากทำให้เกิดความเสียหายแก่จำเลยแต่ฝ่ายเดียวไม่ โจทก์จึงมีสิทธินำยึดที่ดินดังกล่าวของจำเลยเพิ่มเติมได้

แต่ถ้าในสัญญาจำนองไม่มีข้อตกลงว่าหากมีการบังคับชำระหนี้จากทรัพย์จำนองแล้วได้เงินไม่พอชำระหนี้ กรณีนี้แม้โจทก์จะมีคำขอให้ยึดทรัพย์สินอื่น ศาลจะพิพากษาให้ยึดทรัพย์สินอื่นหากบังคับจำนองได้เงินไม่พอชำระหนี้ไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2451/2567 หนังสือสัญญาจำนองที่ดินมีข้อความว่า ถือสัญญาจำนองนี้เป็นหลักฐานการกู้ยืมเงินด้วยและผู้จำนองได้รับเงินเป็นการเสร็จแล้ว แม้การกู้ยืมเงินเข้าลักษณะเป็นการยืมใช้สลับสิ่งที่ย่อมบริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบทรัพย์สินที่ยืมตาม ป.พ.พ. มาตรา 650 วรรคสอง แต่หนังสือสัญญาจำนองที่ดินเป็นเอกสารมหาชน ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำขึ้นให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นของแท้จริงและถูกต้องตาม ป.วิ.พ. มาตรา 127 โจทก์ย่อมได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้น เมื่อจำเลยเป็นฝ่ายกล่าวอ้างข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ถึงความไม่บริบูรณ์ของการกู้ยืมเงินตามที่ปรากฏอยู่ในเอกสารขึ้นต่อสู่โจทก์ จำเลยซึ่งเป็นฝ่ายกล่าวอ้างจึงมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงถึงความไม่บริบูรณ์ของการกู้ยืมเงินเพื่อสนับสนุนคำให้การของตน ไม่ใช่ภาระการพิสูจน์ของฝ่ายโจทก์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 84/1 การที่โจทก์ไม่นำสืบหลักฐานการจ่ายเงินกู้ยืมให้แก่จำเลย จึงหาเป็นเหตุผลเพียงพอถึงกับจะทำให้ฟังว่าการกู้ยืมเงินไม่บริบูรณ์ไม่

โจทก์มีคำขอในส่วนของการบังคับจำนองว่า หากจำเลยไม่ชำระหนี้ให้ยึดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างอันเป็นทรัพย์จำนอง รวมตลอดทั้งยึดและอายัดทรัพย์สินอื่นของจำเลยออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้แก่โจทก์จนครบถ้วน โดยสัญญาจำนองที่ดินไม่มีข้อตกลงว่า หากมีการบังคับชำระหนี้จากทรัพย์จำนองแล้วได้เงินไม่พอชำระหนี้ ลูกหนี้ผู้จำนองจะต้องรับผิดชอบชำระหนี้ที่ยังขาดจำนวนอยู่จนครบถ้วน กรณีจึงต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่ง ป.พ.พ. มาตรา 733 ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบในเงินที่ยังขาดจำนวนอยู่ โจทก์จึงไม่อาจมีคำขอให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้แก่โจทก์จนครบถ้วนได้

แต่การจำนองทรัพย์สินของตนประกันหนี้บุคคลอื่นที่ต้องรับผิดไม่เกินทรัพย์สินจำนอง ไม่มีผลถึงผู้ค้ำประกัน แม้เป็นผู้ค้ำประกันตามกฎหมายใหม่ที่ไม่ต้องรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมก็ตาม

คำพิพากษาฎีกาที่ 2492/2565 การที่จำเลยที่ 3 จดทะเบียนจำนองที่ดินเป็นประกันการชำระหนี้ของจำเลยที่ 1 โดยมีข้อตกลงยอมรับผิดชดใช้เงินที่ขาดจำนวนหากขายทอดตลาดที่ดินทรัพย์สินจำนองได้น้อยกว่าที่ค้างชำระจนครบถ้วน ข้อตกลงดังกล่าวเป็นการต้องห้ามตาม ป.พ.พ. มาตรา 727/1 จึงตกเป็นโมฆะ อันมีผลให้จำเลยที่ 3 ไม่ต้องรับผิดในหนี้หนี้เกินราคาทรัพย์สินที่จำนองในเวลาที่บังคับจำนอง แต่กรณีดังกล่าวหาจะมีผลไปถึงจำเลยที่ 2 ผู้ค้ำประกันไม่ จำเลยที่ 2 ยังคงมีความผูกพันที่จะต้องรับผิดต่อโจทก์ตามสัญญาค้ำประกัน แม้จะไม่ต้องรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมกับจำเลยที่ 1 ก็ตาม ดังนั้น หากขายทอดตลาดที่ดินทรัพย์สินจำนองของจำเลยที่ 3 แล้วได้เงินไม่พอชำระหนี้ โจทก์ย่อมมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินอื่นของจำเลยที่ 1 และที่ 2 โดยไม่จำต้องระบุในท่อนพิพากษาว่าหากบังคับจำนองเอาจากทรัพย์สินของจำเลยที่ 3 แล้ว ได้เงินไม่พอชำระหนี้ ให้โจทก์ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยที่ 1 และที่ 2 ออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้โจทก์จนครบถ้วน แต่การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 3 พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ให้บังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินอื่นของจำเลยที่ 1 ในกรณีที่ขายทอดตลาดที่ดินทรัพย์สินจำนองของจำเลยที่ 3 แล้ว ได้เงินไม่พอชำระ อาจทำให้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับการตีความในชั้นบังคับคดี ในส่วนของจำเลยที่ 2 ได้ ศาลฎีกาจึงเห็นสมควรแก้ไขโดยระบุให้ชัดเจนว่า หากจำเลยที่ 1 และที่ 2 ไม่ชำระหนี้หรือชำระไม่ครบถ้วน ให้ยึดทรัพย์สินพร้อมสิ่งปลูกสร้างของจำเลยที่ 3 ออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระแก่โจทก์ หากได้เงินไม่พอชำระให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยที่ 1 ออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระแก่โจทก์จนครบ หากได้เงินไม่พอชำระให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยที่ 2 ออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระแก่โจทก์จนครบ

ถ้าต้องมีการบังคับจำนองทรัพย์สินใดแล้ว ต่อมาโจทก์หรือผู้สวมสิทธิแทนโจทก์จะมาฟ้องบังคับจำนองในทรัพย์สินเดียวกันอีกไม่ได้ ถือเป็นฟ้องซ้ำ ต้องห้าม ป.วิ.พ มาตรา ๑๔๘

คำพิพากษาฎีกาที่ 3690/2565 คดีก่อน ธนาคาร ศ. เป็นโจทก์ฟ้อง ธ. กับพวกรวม 6 คน ให้รับผิดเรื่อง ยืม ค้ำประกัน จำนอง แต่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้โดยทำสัญญาประนีประนอมยอมความมีใจความว่า จำเลยทั้งหกตกลงชำระหนี้ให้แก่โจทก์ หากผิดนัดงวดใดงวดหนึ่งยอมให้บังคับยึดที่ดินทรัพย์สินจำนองออกขายทอดตลาดศาลชั้นต้นพิพากษาตามยอม กรณีถือได้ว่า ประเด็นแห่งคดีได้รับการวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดไปแล้วโดยคำพิพากษตามยอมนั้น การที่จำเลยทั้งหกในคดีดังกล่าวผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความข้างต้นเป็นเรื่องที่ ธนาคาร ศ. รวมถึงโจทก์ผู้เข้าสวมสิทธิ เป็นคู่ความแทนชอบที่จะต้องดำเนินการในชั้นบังคับคดีในคดีเดิม ส่วนคดีนี้ โจทก์ฟ้องว่า โจทก์ในฐานะผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องจากบริษัท ส. ซึ่งได้รับโอนสิทธิเรียกร้องมาจากธนาคาร ศ. อีกทอดหนึ่ง ประสงค์ที่จะบังคับจำนองที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างทรัพย์สินจำนองออกขายทอดตลาด ซึ่งมีประเด็นต้องวินิจฉัยว่า จำเลยทั้งสองต้องรับผิดชำระหนี้ตามสัญญาจำนองหรือไม่ เพียงใด คำฟ้องของโจทก์กรณีนี้ทำใช้เป็นคำฟ้องในกระบวนการพิจารณาชั้นบังคับคดีตามคำพิพากษาแต่อย่างใดไม่ เมื่อความปรากฏว่าทรัพย์สินจำนองในคดีก่อน

และคดีนี้เป็นทรัพย์สินอันตรงกัน และโจทก์เป็นผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องมาจากบริษัท ส. ซึ่งรับโอนมาจากธนาคาร ศ. โจทก์เดิมอีกทอดหนึ่ง จึงเป็นกรณีที่คุณความเดียวกันในคดีก่อนซึ่งมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว รื้อร้องฟ้องกันอีกในประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน จึงเป็นฟ้องซ้ำ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 148 ประกอบ พ.ร.บ. วิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7

๔. จำนำ และจำนองถือเป็นอุปกรณแห่งหนี้ ดังนั้นการตกลงดอกเบี้ยในส่วนหนี้จำนำ จำนอง ต้องไม่เกินหนี้ประธาน

คำพิพากษาที่ ๔๓๑๓/๒๕๖๕ วินิจฉัยว่า ... เมื่อศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งให้ยกเลิกการฟื้นฟูกิจการของจำเลยแล้ว ผู้บริหารของจำเลยย่อมมีอำนาจจัดการกิจการและทรัพย์สินของจำเลยได้ ตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๙๐/๗๕(๑) การที่จำเลยทำหนังสือรับสภาพหนี้ให้แก่โจทก์ในหนี้ที่โจทก์ได้ชำระหนี้ให้แก่บริษัท ผ. แทนจำเลยตามสัญญาโอนทรัพย์สินชำระหนี้และได้ทำสัญญาจำนำหุ้นเป็นประกันหนี้ตามหนังสือรับสภาพหนี้ไว้แก่โจทก์ จึงเป็นนิติกรรมที่จำเลยทำขึ้นด้วยความสมัครใจ มุ่งโดยตรงต่อการผูกพันสัมพันธ์กับโจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ จึงมีผลบังคับตามกฎหมาย จำเลยจึงต้องชำระหนี้ตามหนังสือรับสภาพหนี้และสัญญาจำนำหุ้นตามฟ้องให้แก่โจทก์ จำเลยจำนำหุ้นเป็นประกันหนี้ตามหนังสือรับสภาพหนี้ดังกล่าว สัญญาจำนำจึงเป็นหนี้อุปกรณที่มีขึ้นเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ตามหนังสือรับสภาพหนี้ซึ่งเป็นหนี้ประธาน ความรับผิดตามสัญญาจำนำหุ้นย่อมไม่เกินจำนวนหนี้ประธาน ดังนี้ อัตราดอกเบี้ยตามสัญญาจำนำหุ้นจึงต้องบังคับตามหนังสือรับสภาพหนี้ โจทก์คงมีสิทธิคิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๒.๕ ต่อปี นับถัดจากวันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๒๗/๒๕๖๓ วางหลักต่อไปว่าเมื่อสัญญาจำนำเป็นหนี้อุปกรณที่มีขึ้นเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ประธานเท่านั้น ความรับผิดของลูกหนี้ตามสัญญาจำนำจึงต้องไม่เกินจำนวนหนี้ประธานด้วย ทั้งเป็นปัญหาที่ศาลฎีกาย่อมยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 142 (5)

แม้ตามหนังสือสัญญาจำนองที่ดินและสัญญาต่อทำหนังสือสัญญาจำนองที่ดินเป็นประกันที่จำเลยที่ ๗ ถึงที่ ๑๐ ทำไว้กับโจทก์ จะกำหนดดอกเบี้ยไว้ในอัตราร้อยละ ๑๘ ต่อปี แต่หนี้ตามสัญญาจำนองเป็นเพียงหนี้อุปกรณกรณีจึงไม่อาจกำหนดให้จำเลยที่ ๙ ถึงที่ ๑๐ ผู้จำนองที่ดินเป็นประกันหนี้ของจำเลยที่ ๑ รับผิดชำระดอกเบี้ยเกินกว่าหนี้ตามสัญญากู้เบิกเงินบัญชีและสัญญากู้เงินซึ่งเป็นหนี้ประธานได้ ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๒ (๕) มาตรา ๒๔๖ และมาตรา ๒๕๒ ประกอบ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๗ /

* ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาลฎีกา ๑ อาจารย์ผู้บรรยายวิชาความรู้กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา และอดีตเลขานุการแผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา (เผยแพร่ทั่วไป ม.ค ๖๙)

** ถ้าเป็นไปตามพ.ร.บ.อาคารชุดเดิมก่อนมีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๘/๑ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ การพิจารณาว่าเงินเพิ่มจะเป็นเบี้ยปรับตามป.พ.พ มาตรา 379 ที่ศาลอาจปรับลดได้ตามมาตรา ๓๘๓ หรือไม่ ต้องพิจารณาควบคู่กับข้อบังคับของนิติบุคคลอาคารชุดว่ามีเงื่อนไขให้เจ้าของร่วมหรือลูกหนี้ชำระเงินเพิ่มเมื่อลูกหนี้ผิดนัดหรือไม่ ถ้ามีเงื่อนไขดังกล่าวย่อมถือเป็นเบี้ยปรับที่ศาลปรับลดได้ (ฎีกา ๕๑๙๓-๕๒๐๘/๒๕๖๑)

*** มาตรา ๗ ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดเจนให้ใช้ร้อยละสามต่อปี

อัตราตามวรรคหนึ่งอาจปรับเปลี่ยนให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยปกติให้กระทรวงการคลังพิจารณาทบทวนทุกสามปี ให้ใกล้เคียงกับอัตราเฉลี่ยระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์

มาตรา ๒๒๔ บัญญัติว่า หนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดในอัตราที่กำหนดตามมาตรา ๗ บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น

ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด

การพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกจากนั้น ให้พิสูจน์ได้

**** คำร้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๔/๑ ถือเป็นคำฟ้องและผู้เสียหายอยู่ในฐานะโจทก์ในคดีส่วนแพ่ง (ฎีกา 4687/2566) ต้องนำป.พ.พ มาตรา ๗ วรรคสองประกอบมาตรา ๒๒๔ มาใช้ปรับเปลี่ยนดอกเบี้ยผิดนัด ลดลงหรือเพิ่มขึ้นด้วย โดยใช้ผ่าน ป.วิ.อ. มาตรา ๔๐ (ฎีกา ๑๗๘๘/๒๕๖๖)/

